

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

**ZLATOKORUNSKÁ ŠKOLA A JEJÍ VIZUÁLNÍ
DIDAKTICKÉ APLIKACE ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2010

Vedoucí diplomové práce:

prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Vypracovala:

Veronika Havránková

Anotace

Diplomová práce se zabývá Zlatokorunskou školou a její vizuální didaktickou aplikací základního vzdělání. První část je zaměřená na pedagogickou efektivitu využívání pomůcek a didaktických obrazů ve struktuře výuky. Hlavní část tvoří digitalizace zlatokorunských obrazů s odkrytím skrytých detailů obrazů. Závěr práce je věnován možnému využití zlatokorunských artefaktů při současné výuce.

Annotation

The thesis deals with the School of Zlatá Koruna and its visual didactical application of basic education. First part is orientated on a pedagogical efficiency in the use of instruments and didactical pictures in the structure of teaching. The main part contains the digitizing of pictures from Zlatá Koruna with the encryption of hidden details. The conclusion of the thesis is engaged in the possible utilization of artefacts from Zlatá Koruna in current education.

Klíčová slova:

Bylanský, didaktika, digitální technika, historická mapa, interaktivní tabule, katechismus, Kniha sv. Písma aneb Zjevení, Knihy zkušeností a všeobecného užití, komparace, mapa Čech, metoda hromadné výuky, obrazový soubor Orbis pictus, Obrazy přírody aneb rozumu, obrazy zlatokorunské školy, Orbis pictus, portréty osobností, Schuechegger, sociálně - hospodářské aktivity, srovnávací analýza, Telemachovy cesty podle Fenelona, Učení mužové starověku, vizualizace, zlatokorunské artefakty, Zlatokorunská škola.

Key words:

Bylansky, didactic, digital technics, historic map, interactive board, catechism, the book of Saint Writing or Revelation, the Book of Experience and common utilization, comparison, the map of Bohemia, method of mass education, picture collection Orbis Pictus, Pictures of nature or wisdom, pictures from Zlatá Koruna school, Orbic Pictus, portraits of personalities, Schuechegger, social-economic activities, comparative analysis, Telemach roads after Fenelone, Scholars of medieval age, visualization, Zlatá Koruna artefacts, Zlatá Koruna School.

Bibliografický záznam:

HAVRÁNKOVÁ, V. *Zlatokorunská škola a její vizuální didaktické aplikace základního vzdělání*. České Budějovice : Jihočeská univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra pedagogiky a psychologie, 2010. Vedoucí diplomové práce Gabriel Švejda.

Bibliographic Notation:

HAVRÁNKOVÁ, V.: *School of Zlatá Koruna and its visual didactical application of basic education*. České Budějovice: Southbohemian University, Pedagogic Faculty, Department of pedagogics and psychology, 2010. Guide of the thesis: Gabriel Švejda.

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce prof. PaedDr. Gabrielu Švejdovi, CSc. za pomoc při vedení diplomové práce a jeho cenné rady.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 15. dubna 2010

.....
Veronika Havránková

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Školská reforma Marie Terezie	9
2.1 Metoda hromadné výuky	10
2.2 Typy škol	11
3 Školství v regionu Český Krumlov do 18. století.....	13
3.1 Elementární škola ve Vyšším Brodě	13
3.2 Kaplická škola	14
4 Klášter Zlatá Koruna	17
5 Bohumír (Godefridus) Bylanský	21
5.1 Základní životopisné údaje	21
5.2 Církevní aktivity	22
5.3 Sociálně – hospodářské aktivity	23
6 Vznik a historie školy ve Zlaté Koruně.....	24
6.1 Postavení učitele ve zlatokorunské škole.....	28
6.2 Zápisy z třídní knihy zlatokorunské školy	29
6.2.1 Osobní údaje žáků a klasifikační záznamy	30
6.2.2 Počty a skladba žáků	32
6.3 Vyučované předměty	33
7 Obrazy zlatokorunské školy	37
7.1 Kniha sv. Písma aneb Zjevení	39
7.2 Obrazy přírody aneb rozumu	43
7.2.1 Katechismus.....	44
7.2.2 Portréty osobností	44
7.2.3 Telemachovy cesty podle Fenelona	49
7.3 Knihy zkušeností a všeobecného užití.....	49
7.3.1 Učení mužové starověku	50
7.3.2 Historická mapa	50
7.3.3 Mapa Čech.....	53
7.3.4 Obrazový soubor Orbis pictus	57
8 Obrazový soubor Orbis pictus z hlediska didaktického	64
8.1 Orbis pictus versus obrazy zlatokorunské	64
8.1.1 Neživá příroda, flora	65

8.1.2 Živá příroda, fauna	70
8.1.3 Člověk	71
8.1.4 Člověk, jeho život a činnosti	72
8.1.5 Doprava, pohyb člověka	92
8.1.6 Papír, knihy	98
8.1.7 Vzdělávání	102
8.1.8 Analýza obrazů	102
8.2 Didaktický přínos zlatokorunských desek	103
9 Komparace zlatokorunských artefaktů s moderní digitální technikou	105
10 Závěr	108
11 Resumé	110
12 Seznam použité literatury	111
13 Seznam obrázků	114
14 Přílohy	118
Příloha I - Srovnání obrazů zlatokorunských s předlohou Orbis pictus z roku 1685	118
Příloha II – Srovnání společných znaků obou obrazových cyklů	121
Příloha III – Grafické srovnání	123

1 Úvod

Zlatokorunské desky, jako historický artefakt, jsou již známé, převážně z hlediska jejich uměleckého přínosu. Cílem mé diplomové práce je zcela jiný přístup ke zkoumání těchto vyučovacích pomůcek. Zaměřím se na celkové začlenění zlatokorunských desek do procesu praktické výuky z historického pohledu a jejich digitalizaci, která odkryje i skryté detaily.

Podat ucelený pohled na tuto problematiku nelze bez pochopení historického kontextu školských změn, které probíhaly v době Marie Terezie a jejího syna Josefa II. Proto první část práce má charakter historický a didaktický. Za použití srovnávací a pozorovací metody chci poukázat na shodné rysy s dnešní didaktikou. Školství bylo již koncem 18. století značně dynamické. Jak vyplývá z didaktických obrazů ve Zlaté Koruně, škola se v tehdejší době výrazně snažila o praktické a názorné vyučování, s využitím mezipředmětových vztahů.

Stěžejní část práce tvoří vlastní digitalizace zlatokorunských desek. Je potřebné si uvědomit, že se jedná ve své podstatě o obkreslení předlohy, kterou byl Komenského Orbis pictus. Na základě srovnávací analýzy chci prokázat, že se jednalo o shodnost s předlohou prvního vydání tohoto díla a vyvrátit dosavadní předpoklady, že předlohou bylo vydání z roku 1776.

Závěr diplomové práce bude věnován historickému a didaktickému odkazu klášterní školy ve Zlaté Koruně.

2 Školská reforma Marie Terezie

Na vznik Zlatokorunské školy měly vliv reformy Marie Terezie (vládla v letech 1740 – 1780), bez nichž by k jejímu vzniku nedošlo. Proto považuji za nutné se alespoň stručně zmínit o této zásadní reformě, a to i z hlediska dnešního školství, kterému položila základy.

Přestože se bezesporu jedná o nejradikálnější reformu českého školství, její hlavní příčinou nebyla touha panovnice po vzdělání svých poddaných, ale změny ekonomické. Při rozvoji manufaktur a osvícenství, si rakouská monarchie uvědomila moc vědění. Negramotnost jejich poddaných se stávala brzdou rozvoje v oblasti hospodářství. Střediskem školských změn se stala Vídeň, kde byla v roce 1770 zřízena státní školská komise a v roce 1771 se zde otevřela normální škola, která měla dohled nad všemi normálními školami v rakouské monarchii.

Podle návrhu zaháňského opata Johanna Ignáce von Felbigera (1724 – 1788), kterého Marie Terezie povolala z Pruska a ve spolupráci s Franzem Karlem Kresslem, byl 6. prosince 1774 vydán Všeobecný školní řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech c. k. dědičných zemích (Allgemeine Schulordnung für die k. k. Erbländer), samozřejmě v německém jazyce. Jen marně bychom v něm hledali zmínku o výuce v českém jazyce. Přesto se však v elementárních školách vyučovalo především v českém jazyce.

Všeobecný školní řád obsahoval 79 paragrafů a vztahoval se jak na chlapce, tak i na dívky. Všechny děti se učily číst, psát a počítat. V počtech se jednalo o základní znalosti, kde nejvyšším stupněm vzdělání byla jednoduchá trojčlenka. Děvčata se ještě učila domácím pracím. Hlavním předmětem však bylo náboženství.

Podle tohoto školního řádu se oblasti vzdělání ujímá stát, učivo je koncipováno od jednoduššího ke složitějšímu, od konkrétního k abstraktnímu. Pro děti poddaných je zavedena všeobecně vzdělávací povinnost od šesti do 12 let, mladí lidé do dvaceti let měli v neděli navštěvovat dvě opakovací hodiny, jako doplněk k triviálnímu vzdělání. Bylo by chybou slučovat povinnou školní docházku, tak jak ji chápeme dnes, s požadovanou docházkou koncem 18. století. O pravidelné školní docházce se nedá hovořit, děti navštěvovaly školu převážně v zimě. Vzhledem ke skutečnosti, že se

konaly závěrečné (vizitační) zkoušky za přítomnosti církevního dohlázeitele, byla ztížena práce učitele. Prostor pro výuku byl značně zkrácen. Velmi úzce s touto problematikou souvisí i otázka hodnocení žáků.¹

Do této doby se jednalo o metodu volného posudku, který byl sdělován stávajícím učitelem učiteli budoucímu. Se zavedením nového školního řádu vznikla i potřeba klasifikace žáků, která sloužila učiteli ke kontrole, jak žáci zvládají probíranou látku. S otázkou hodnocení se setkáváme v nařízení zemského gubernia z roku 1778, které obsahuje preambuli o tom, „že žádný mistr nesmí přijmout do učení hochu, který by se nevykázal tím, že „pravidelné vyučování s úspěchem vychodil“. V roce 1786 pak byl vydán dokonce dvorský dekret, který stanovil, že žádný řemeslník nesmí přijmout učedníka, který nechodil alespoň dva roky do školy (výjimku měli pouze cizozemští pekařští učedníci starší 12 let).“²

2.1 Metoda hromadné výuky

Nový školský řád počítal s metodou hromadné výuky, která byla do té doby neobvyklá. Doposud převažovala výuka individuální. Učitelé však nebyli na tento způsob výuky připraveni. Z tohoto důvodu autor reformy opat Felbiger vydal již v roce 1775 Methodní knihu v němčině, v roce 1777 vyšla i v českém jazyce. Z této metodiky je jednoznačně patrné, že autor znal dílo J. A. Komenského a nechal se jeho myšlenkami do jisté míry inspirovat. Vedle významu hromadné výuky je zdůrazněn postup od lehčího k obtížnějšímu, nutnost vycházet při výuce ze skutečností, které jsou již dětem známy, následně kontrolovat volným rozhovorem, zda žáci probíranou látku pochopili. Důraz klade na společné hlasité čtení s následným rozbořením textu.

---

¹ SOMR, M. A KOL. *Dějiny školství a pedagogiky*. 1. vyd. Praha : SPN, 1987. s. 152 – 156.

² MORKEŠ, F. *Největší reforma školství v dějinách* [online]. Učitel'ské noviny č. 33/2004 [cit. 8. 11. 2009]. Dostupné na www:

< http://www.ucitelskenoviny.cz/obsah_clanku.php?vydani=33&rok=04&odkaz=nejvetsi.htm>

Za základní metodu v oblasti opakování a upevňování učiva považoval metodu katechickou, jejímž základem bylo správné kladení otázek a tvořivé odpovědi. Časem došlo k její deformaci. Ve výuce se vyžívala kladením naivních otázek a vyžadováním konkrétních odpovědí. Tím se vytratila z výuky jakákoliv tvořivost.

Velkým přínosem je bezesporu skutečnost, že veškeré pedagogické zásady jsou popisovány velmi podrobně a konkrétně. S nárůstem počtu škol byl nedostatek této metodiky, a proto v roce 1789 byla vydána kniha s názvem Jádru methodní knihy. Již koncem 18. století byla při zkouškách budoucích učitelů požadována i praktická ukázka výuky podle Methodní knihy.³

2.2 Typy škol

V rakouské monarchii existovala poměrně hustá síť škol, která se musela reorganizovat. Základním článkem reformy bylo vybudování škol tam, kde byly doposud málo zastoupené, ve farních obcích a v menších městech (tab. 1). Značně pokrokovým se jeví požadavek doplnění výuky trivlia (čtení, psaní, počty) na vesnicích znalostmi a základy hospodaření, ve městech znalostmi a dovednostmi z oblasti rozvíjejícího se průmyslu a řemesel.

Tereziánská reforma školství umožňovala vzdělání i dívkám. Ty však začaly školu navštěvovat ve větším počtu až po roce 1780, kdy začaly vznikat dívčí třídy. V mnohých, zejména menších školách, bylo provozováno společné vyučování chlapců a dívek již od vyhlášení nového školského řádu.

---

³ MORKEŠ, F. *Největší reforma školství v dějinách* [online]. Učitel'ské noviny č. 33/2004 [cit. 8. 11. 2009]. Dostupné na www:

< http://www.ucitelskenoviny.cz/obsah_clanku.php?vydani=33&rok=04&odkaz=nejvetsi.htm >

Elementární školy			
věk	vesnice	města	zemská města
7 – 12 let	Triviální škola 1 – 2 třídní Vyučovací jazyk: čeština, v některých oblastech němčina Trivium – čtení, psaní, počty, náboženství	Hlavní škola 3 třídní Vyučovací jazyk: čeština + němčina trivium + reálie a latina, sloh, kreslení, geometrie	Normální škola 4 - 6 třídní Rozšířená výuka, příprava na gymnázium, v posledním ročníku důraz na nabytí praktických dovedností
13 – 17 let	Gymnázium – 3 třídy gramatické + 2 třídy humanitní Preparanda - přípravy pro učitele hlavních a triviálních škol (v každé zemi jedna)		
18 – 19 let	Filozofická studia – délka trvání 2 roky – bylo přechodem k univerzitnímu studiu		
20 – více let	Univerzitní studia		

Tabulka 1 – Typy škol v rámci školského řádu z roku 1775

3 Školství v regionu Český Krumlov do 18. století

Pro pochopení výjimečnosti zlatokorunské školy je potřebné se zmínit o historii školství v regionu Český Krumlov, která se datuje do poloviny 14. století. Nositelem vzdělanosti byla především církev, školy vznikaly buď při farních kostelech (kostel sv. Víta v Českém Krumlově) nebo v kláštorech (Vyšší Brod, Zlatá Koruna). Na pozvání Viléma z Rožmberka přicházejí do Českého Krumlova jezuité, kteří pod vedením Václava Šturma, zakládají jezuitskou kolej (dnešní Horní ulice, č. p. 154). V polovině 17. století se rozšiřuje o další budovu (dnešní Horní ulice, č. p. 153). V této době zde působil i český jezuitský historik a literát Bohuslav Balbín.⁴

3.1 Elementární škola ve Vyšším Brodě

Poměrně ucelené zprávy máme o škole ve Vyšším Brodě. První zmínka je z roku 1530, kdy zde působil učitel Nikolaus. Je však pravděpodobné, že škola zde již byla dříve. Jednalo se o školu elementární, kde se chlapci učili triviu (číst, psát, počítat) a katechismus. Díky „Artikulím a řádům městečka Vyšší Brod“ z roku 1608 máme přehled o organizaci výuky. Školní rok trval od 3. listopadu do 20. září. Vyučovalo se obvykle dvě hodiny dopoledne a dvě hodiny odpoledne. Před zahájením vyučování se děti chodily modlit do farního kostela. Ve čtvrtek bylo volno. Další volné dny byly vázány na církevní svátky: o vánocích byly tři dny volna, o masopustu čtyři, o velikonocích dva týdny. Velký důraz byl kladen na kázeň žáků. Za její porušení byly stanoveny pokuty, a to až do výše dvou kop. Žáci seděli většinou na zemi. V zimě měli za povinnost přinést každý den polínko na zatopení v kamnech.

Sociální postavení učitele bylo špatné. Pro zlepšení jeho hmotné situace se stával i městským písařem. První zmínka o vzniku této kumulované funkce pochází z února 1623, kdy se oženil kantor Laurenz Stutius s Marií, dcerou mlynáře Johanna. Později

---

⁴ JAKAB, M. *Historie školství ve městě Český Krumlov*. [online] [cit. 30. 11. 2009]. Dostupné na [www: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_skolst.xml>](http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_skolst.xml)

byla přidána i funkce varhaníka (od roku 1634). Stále však byla mzda nedostačující. „Pro částečné zlepšení svého postavení vybírali kantoři od rodičů různé poplatky. Na počátku školní docházky žáka to byly introitales, v pololetí pretiales, o jarmarku jarmarkales, a tak to pokračovalo u všech církevních svátků. Za naostření brku na psaní vybírali pennales a za svíčky na zimu kandedales.“⁵

Po dobu téměř třiceti let zde působil nadučitel Simon Leigeb, který měl ke své činnosti k dispozici podučitele (preceptora). Ten sledoval postupy žáků a opravoval jejich chyby.

Po roce 1774 dochází k rozsáhlejším opravám školní budovy. Učitelé, kteří zde působili, měli různá jiná povolání (číšník Andreas Hofbauer). Není bez zajímavosti, že učitel Jakob Malý byl odvolán z učitelského místa městskou radou z toho důvodu, že byl Čech a uměl špatně německy. Rozmachu dosáhla škola až po příchodu Antona Halla, žáka a přítele Kindermanna, zakladatele industriální kaplické školy.

3.2 Kaplická škola

O škole v Kaplici je první písemný záznam z roku 1614, ale byla zde již dříve. Na významu získala až po příchodu kněze a pedagoga, Ferdinanda Kindermanna (1740 - 1801), který velmi zanedbanou školu, která byla umístěna ve zchátralé budově, pozvedl na vysokou úroveň.

Do Kaplice, která se v té době nacházela na panství Buquoyů, přišel roku 1771. Začal zde realizovat své představy o chodu školy a její vzdělávací náplni, a to ještě před vydáním nového školského řádu.

Na práci Kindermanna jsou patrné dva vlivy. Prvním z nich jsou přednášky profesora Seibta, které navštěvoval na studiích v Praze. Zcela se ztotožnil s jeho názory, že pouze kvalitní vzdělání dává předpoklad k uskutečňování společenských změn

---

⁵ SCHUSSER, F. *Vyšebrodská elementární škola* [online]. [cit. 10. 11. 2009]. Dostupné na [www: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/region_histor_vbelsk.xml>](http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/region_histor_vbelsk.xml)

ve státě. Druhým významným podnětem pro jeho práci byl pobyt na panství v Zaháni (dnešní Polsko), kde se seznámil s výukou a organizací nižších škol.

Reformní úsilí Kindermanna postihlo všechny složky školy.

Cíl:	Odbourání mechanické výuky; poskytnout dětem úplné vzdělání, učit věci praktické a potřebné, neučit prázdnými slovy, ale na příkladech, poskytnout dětem úplné vzdělání. Vytvořit ucelený systém vzdělávání.
Vyučovací zásady:	Při výuce plně respektovat probíranou látku k věku žáků, výuka musí probíhat od jednoduššího ke složitějšímu s nutností opakování již probrané látky, některé poznatky (zvláště z oblasti zemědělství) převádět do praxe. Vyučovat na konkrétních příkladech (názorné vyučování) s vyloučením veškerého násilí ve vztahu k žákům, výuka musí povzbuzovat lásku a využívat přirozeného zájmu a zvědavosti dětí.
Organizace výuky:	Sestavil nový učební plán, podle kterého rozdělil žáky do tříd podle věku. Zřízení nadace pro dva učitele- částečná specializace ve výuce Vyučovací jazyk byla němčina (v souladu s dvorským školským dekretem z roku 1770), ale byla zřízena jedna třída, kde se vyučovalo česky.
Učební pomůcky:	Nákup nových knih, psacích destiček
Vyučované předměty:	Trivium – čtení, psaní počty Základy společenských věd: dějepis, zeměpis, dějiny hudby, mravouka, cvičení paměti, náboženství Základy jazykové výuky: latina, řečtina, krasopis, pravopis, sloh Přírodní vědy: aritmetika, geometrie, přírodopis Praktické vyučování: základy ovocnářství, pěstování zeleniny, obdělávání půdy (v souvislosti se zemědělským rozvojem v dané oblasti).

Tabulka 2 – Reformy Kindermanna

Největší problém spatřoval v oblasti docházky do školy, kterou navštěvovalo asi 50% dětí. Je třeba mít stále na zřeteli, že ještě nebylo nařízeno povinné vzdělávání. Většina dětí školního věku musela doma pomáhat, ať již v zemědělství, nebo v řemeslnických pracích. Druhým problémem bylo placení školného, protože zvláště nemajetní rodiče neměli na školu finanční prostředky. Z tohoto důvodu Kindermann půjčoval dětem knihy a učební pomůcky, zdůrazňoval nutnost vzdělání i při svých kázáních, kterými působil na rodiče.

V různých literárních pramenech se dočteme, že Kindermann založil „vzorovou industriální školu“. Podle mého názoru se jedná o nepřesnou definici daného problému, protože sám autor kaplické školy nejprve školu vytvořil, a až následně praktické předměty pojmenoval „industrií“.

Otázkou zůstává vliv kaplické školy na školu zlatokorunskou. Je velmi pravděpodobné, že i přes malou zeměpisnou vzdálenost, se obě školy odvíjely nezávisle na sobě. Roku 1774 byl Kindermann jmenován do čela komise v Praze, která měla dohled nad nižšími školami v celých Čechách.⁶

---

⁶ PROKOPOVÁ, Z. *Kaplická škola* [online]. [cit. 10. 11. 2009]. Dostupné na www: < http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/region_histor_kapsko.xml >

4 Klášter Zlatá Koruna

Církev byla hlavním nositelem vzdělání již od středověku, a proto také vyučování většinou probíhalo v prostorách far a klášterů. Jedním z nich byl i klášter Zlatá Koruna. Pro postavení zlatokorunské školy považují za nutné se zabývat alespoň základními historickými daty, která se dotýkají bývalého konventu cisterciáků u kostela Nanebevzetí P. Marie.

Přemysl Otakar II. daroval klášteru, který založil, údajný trn z Kristovy koruny, jenž předtím získal od francouzského krále Ludvíka IX. Svatého. Na Přemyslovo přání byl klášter podle této relikvie nazván Svatá Trnová Koruna (Sancta Corona Spinea). Je doloženo, že na počátku 14. století došlo ke změně názvu na Zlatá Koruna, pravděpodobně v souvislosti s velkým bohatstvím kláštera. Tento lidový název se přenesl i na obec vzniklou v blízkosti kláštera, který sám však stále užíval svého původního jména.

Nesporným historickým faktem je, že zakládající listina kláštera, podepsaná Přemyslem Otakarem II., je datována před 12. září 1263. Při samotném založení kláštera se setkáváme s dvěma teoriemi. Podle první teorie souvisí založení kláštera se snahou Přemysla Otakara II. vytvořit opěrný bod proti rostoucímu vlivu Vítkovců. Podle druhého názoru, Přemysl Otakar II. založil klášter jako výraz díků Bohu, který mu umožnil vyhrát v bitvě u Kressenbrunn nad vojskem uherského krále Bély IV.⁷ Pravděpodobnější je první teorie, protože zvikovský purkrabí, ve službách Přemysla Otakara II, Hirzo z Klingenbergu (+1275), působil ve Zlaté Koruně před zářím 1263.⁸

Ani klášter Zlatá Koruna se nevyhnul katastrofám a zásadním změnám. V posledních letech vlády Přemysla Otakara II. údajně došlo k úplnému zničení kláštera. K jeho

---

⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Klášter Zlatá Koruna* [online]. [cit. 21. 9. 2009]. Dostupné na [www: <http://www.zlatakoruna.cz/index.php?nid=1657&lid=CZ&oid=176452>](http://www.zlatakoruna.cz/index.php?nid=1657&lid=CZ&oid=176452)

⁸ VLČEK, P., SOMMER, P., FOLTÝN, D. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha : Libri 2002. s. 692. ISBN 80-85983-17-6.

obnovení došlo pravděpodobně počátkem osmdesátých let 13. století. Soudit lze dle listin, které právě z tohoto století pochází. Tyto listiny potvrzují Zlaté Koruně, práva a majetek.

Přelom 14. a 15. století symbolizuje rozkvět tohoto kláštera. Právě v tomto období zaznamenal klášter mnoho změn. Z padesátých let 14. století existují dva údaje vztahující se ke klášteru. Dle prvního vyhořel klášter v roce 1354. Tuto skutečnost je však možné doložit pouze zápisem z pamětní knihy z roku 1804. Druhý uváděný údaj lze již považovat za důvěryhodný. Vztahuje se k padesátým letům a dle něho byl do kláštera roku 1359 povolán kameník Michal, bratr Petra Parlře.

Na počátku husitských válek, které se datují do roku 1420, došlo ke zničení kláštera. Tři řeholníci, kteří na místě nebyli pobiti, se odebrali do emigrace. Mezitím však byly statky zabrány Rožmberky, jejichž vliv na klášter sílil. Po dobu jejich vlády (až do roku 1601) byl však stav kláštera velice špatný, došlo také k úpadku kázně. Přesto však přetrvávaly snahy o obnovu kláštera, které se nejvíce projevíly v druhé polovině 15. století.

Další zaznamenané práce z kláštera pocházejí z druhé poloviny 16. století. Po smrti opata Jana Mílka (+1565), byl do čela kláštera dosazen Vilémem z Rožmberka vyšebrodský řeholník Jiří Taxer, který byl až po dvou letech (v prosinci 1568) jmenován opatem. Po jeho odchodu roku (1579) byl do kláštera dosazen světský kněz Melichar Hölderleh. Právě s tímto jménem jsou spjaty další stavební práce, které v klášteře proběhly.

Po smrti Hölderleho se novým opatem kláštera stal Valentit August Schönbeck. S jeho příchodem započaly další stavební úpravy. Již 2. dubna 1609 uzavřel smlouvu se zedníkem Adamem Mizele, která se týkala oprav střech velkého kostela a pivovaru. Dle dochovaných regist a klášterních písemností postavil opat téhož roku horní sakristii vedle malého kostela, klenbu pro kůr, předsíňku před vchodem na kůr a věžičku, kterou se po točitých schodech vstupuje na střechu kostela. Následující rok nechal dokončit kulatou kapli vedle malého kostela, kterou postavil od základů ke cti Panny Marie. Schönbeck opustil své místo opata v březnu roku 1616, kdy svůj úřad složil.

Tentýž měsíc získal klášter náhradu. Opatem se stal dosavadní převor zlatokorunského kláštera Jiří Huber (+1624), který setrval až do roku 1623. V této etapě svého vývoje byl klášter drancován vojáky Gabriela Bethlena.

Za dalších opatů Ondřeje Pachamanna a Jana Dětřicha Bentia, se vzhledem k probíhající třicetileté válce žádné zásadní stavební úpravy neprováděly. Barokní úpravy jsou spjaty až s opatem Bernardem Pachamannem, který do své funkce nastoupil v roce 1661. První zmínky o stavebních úpravách pocházejí z roku 1662, kdy započala stavba zdi, která byla dlouhá 22 ½ sáhu. Větší stavební činnost však datujeme až do roku následujícího. Klášterní kronika vypovídá, že rok 1665 lze považovat za počátek obnovy chrámu.

Postupně během let 1666 a 1667 docházelo k uzavírání smluv s řemeslníky, kteří se měli podílet na pracích v kostele. Dříve než byla stavba zahájena, opat Bernard Pachamann 3. dubna 1668 zemřel. Jeho tělo bylo pochováno před hlavním oltářem ve velkém kostele. Tentýž měsíc na jeho místo nastoupil Matěj Aleš Ungar, který byl ve Zlaté Koruně až do roku 1701. I nadále pokračovaly stavební práce. V následujících letech probíhala stavba kostela. K nejrozsáhlejší práci, která klášter postihla, došlo roku 1684. Celá obnova kláštera trvala přes třicet let a byla uzavřena pořízením nových varhan, které v letech 1698 – 1699 zhotovil Abraham Starck. Sochy k nim v srpnu roku 1699 vyrobil sochař Filip Romler. Nový oltář dodal v říjnu 1700 krumlovský truhlář Adam Hoffman.

V první třetině 18. století na klášteře neproběhly žádné rozsáhlejší stavební práce. Až za opata Filipa Bayera v březnu roku 1729 se zahajuje stavba kostelní věže. Po Filipu Bayerovi nastoupil na jeho místo v prosinci 1733 Kristián Guschl. Právě za jeho vlády postihla klášter katastrofa. V komíně pivovaru propukl oheň, který zničil budovu opatství. Tentýž rok se však budova dočkala své opravy.

V tomto stavu přebírá klášter poslední opat, Bohumír Bylanský, tvůrce a zakladatel školy ve Zlaté Koruně. I za něho probíhaly stavební a umělecké práce. Na sklonku sedmdesátých let 18. století nechal postavit v hlavním kostele nový hlavní oltář a postavit dva epitafy Přemysla Otakara II. a Bavora z Bavorova.

Ke zrušení kláštera došlo roku 1785 dekretem Josefa II. Veškerý majetek byl prodán v dražbě 28. června 1787 knížeti Janu ze Schwarzenberga.⁹

Obrázek 1 – Klášter Zlatá Koruna¹⁰

---

⁹ GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 139-152. ISBN 978-80-85033-09-0.

¹⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Svatyně Zlatá Koruna* [online]. [cit. 12. 10. 2009]. Dostupné na [www: < http://www.mystika.cz >](http://www.mystika.cz)

5 Bohumír (Godefridus) Bylanský

Bohumír Bylanský byl posledním opatem kláštera ve Zlaté Koruně, se kterým byl jeho život provázaný. Kromě církevních aktivit se věnoval hospodářství, došlo k zavedení zlepšovacích opatření, měl zálibu v přírodních vědách. I když je z pohledu této práce nejvýznamnější jeho činnost v oblasti školství, je nutné sumarizovat alespoň základní životopisná data Bylanského.

5.1 Základní životopisné údaje

Bylanský se narodil matce Ludmile a otci Janu Karlovi v Prachaticích roku 1724. Podle zápisu v Archivu města Prachatic ¹¹ koupil jeho otec v roce 1735 za 200 zlatých stodolu a dvůr na dolním předměstí Prachatic. Z toho lze usuzovat, že pocházel z poměrně zámožné rodiny, která mu umožnila další studium. Gymnaziální studia absolvoval v Českém Krumlově, studia filozofie v Pasově. Do řádu cisterciáckého (tzv. obláčka) byl přijat 4. června 1743 ve Zlaté Koruně. Po složení církevních slibů (1744) odešel studovat teologii do prestižní cisterciácké koleje Bernardinum do Prahy, kde získal doktorát teologie a roku 1749 byl vysvěcen na kněze. Opět ho životní cesta zavedla do Zlaté Koruny, kde zastával poměrně podřadnou funkci klášterního vrátného. Byl velmi brzy povýšen na bibliotékaře. V domácím učilišti pro kandidáty řádu a novice působil jako profesor filozofie. 1. listopadu 1753 odchází z kláštera do arcibiskupského semináře, kde působil jako profesor filozofie při koleji sv. Vojtěcha. O dva roky později (1755) byl zvolen opatem zlatokorunského kláštera. Zde setrval třicet let, až do zrušení kláštera v roce 1785, což Bylanský považoval za velkou křivdu. Celý svůj život nejen souhlasil s politikou habsburského dvora, ale sám ji i podporoval. Po zrušení kláštera přijal pozvání knížete Jana ze Schwarzenberga a svůj život dožil v Chýnově u Tábora (+1788). Zde je také uvnitř děkanského kostela pohřben, což odporovalo nařízení z roku 1784. Náhrobek Bylanského bychom však hledali marně. Byl nahrazen domácím oltářem zasvěceným Panně Marii, který si Bylanský pravděpodobně přivezl s sebou

---

¹¹ SOKA Prachatic, Archiv města Prachatic, II – 338, i. Č. 388, gruntovní kniha města Prachatic, fol. 165, zápis z 21. 2. 1735.

ze Zlaté Koruny. Jeho původní podoba však není známa, protože byl v roce 1894 renovován a nově zasvěcen Panně Marii Lurdské.¹²

5.2 Církevní aktivity

I přes rozsáhlé aktivity v oblasti sociálně – hospodářské, zůstal Bylanský především knězem. Veškeré jeho snahy směřovaly k posílení duchovního života, pro který se snažil vytvořit na svou dobu nadstandardní podmínky. Za zmínku jistě stojí umístění sochy Diany v aleji u obory, Parnas s Múzami v okrasné zahradě a Pallas Sagaty na vinici. Viděl v nich zobrazení tří duchovních cest, čistoty, osvícení a jednoty, které po celý život považoval za nejdůležitější.

Podarilo se mu posílit i klášterní disciplinu tím, že kladl velký důraz na askezi. Svědčí o tom výsledek řádové vizitace z roku 1763, která nenašla žádné nedostatky u řeholníků kláštera.

Jako opat kláštera měl pravomoc svítit zvony. Právě toho využil ke sblížení s ostatními farnostmi v regionu, především s Kájovem, který navštěvoval pravidelně a rozmnožil tak počet odsloužených mší na 1 500 za rok.¹³

Jako zástupce česko – moravského cisterciáckého vikariátu se zúčastnil roku 1771, spolu se žďárským opatem Ottou Logkem z Netky, zasedání generální kapituly v Citeaux.¹⁴

Svou pozornost věnoval nejen vnějším úpravám kláštera, ale i interiéru. Za zmínku stojí počátkem sedmdesátých let 18. století zařízení presbyteriáře včetně hlavního oltáře, nechal přistavět dvě postranní kaple, do kterých namaloval obrazy Ignac Raab. Další

---

¹² GAŽI, M. A KOL. *Kláster Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 442 - 469. ISBN 978-80-85033-09-0.

¹³ HANSOVÁ, J. *Bohumír Bylanský*. [online]. [cit. 28. 7. 2009]. Dostupné na [www: < http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/osobno_bohbyl.xml >](http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/osobno_bohbyl.xml)

¹⁴ GAŽI, M. A KOL. *Kláster Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 442 - 469. ISBN 978-80-85033-09-0.

jeho aktivitou bylo vybavení knihovny zejména novou teologickou literaturou, prostory nechal nově vyštukovat a vyzdobit freskami.¹⁵

5.3 Sociálně – hospodářské aktivity

Bylanského aktivity, zahrnující široké spektrum cílů, se dají nazvat jako velmi odvážné. Prvním stanoveným cílem bylo oddlužit klášter, což se mu podařilo ve spolupráci se sekretářem Bohumírem Wimmrem.

Celými hospodářskými aktivitami se prolíná jeho velký zájem o přírodní vědy. Své teoretické znalosti zúročil ve prospěch nejen kláštera, ale i řemeslníků z okolí, kteří se na přestavbách podíleli.¹⁶ Mimo jiné založil školku ovocných stromků, chov cizokrajných ovcí, zavedl odborné pěstování jetele, chmelu a zpracování lnu.

Založil voliéry, bažantnici, oboru pro divoké kance a daňky, opatskou zahradu nechal upravit podle anglického způsobu. Na svahu za klášterem nechal postavit malou hvězdárnu, která byla využívána i pro výuku.

Mezi nejzajímavější činnost patří hedvábnictví. Za účelem pěstování bource morušového nechal na všech klášterních statcích vysázet moruše. Do dnešní doby se zachoval pouze jeden strom ve Zlaté Koruně (obr. 3). Hedvábnictví, zpracování lnu a koudelky a šlechtění ovocných stromů považoval Bylanský za tři nejdůležitější industriální odvětví, kterým byli vyučováni i žáci zlatokorunské školy.

---

¹⁵ HANSOVÁ, J. *Bohumír Bylanský* [online]. [cit. 28. 7. 2009]. Dostupné na [www: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/osobno_bohbyl.xml>](http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/osobno_bohbyl.xml)

¹⁶ GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 590 - 591. ISBN 978-80-85033-09-0.

Od roku 1750 byla zavedena v habsburské monarchii „konvenční měna“: 1 tolar = 2 zlaté = 120 krejcarů = 160 grešlí. V roce 1773 si mistr tesař denně vydělal 20 krejcarů, tovaryš 15 krejcarů, přičemž v roce 1781 stála kráva 10 – 15 zlatých.

6 Vznik a historie školy ve Zlaté Koruně

Na vznik školy ve Zlaté Koruně měly bezesporu vliv rozsáhlé reformy státní správy a školství v době Marie Terezie, které pokračovaly i za vlády jejího syna Josefa II. Samotný vznik klášterní školy byl v druhé polovině 18. století akt běžný, vzhledem k Felbigerově reformě školství. Ne tak výuka a metody, které byly ve Zlaté Koruně používány. Vzhledem ke vzniku školy lze vyloučit vliv kaplické školy. Obě vznikly pravděpodobně přibližně ve stejnou dobu.

Škola ve Zlaté Koruně byla založena z podnětu opata Bohumíra Bylanského, pravděpodobně v roce 1772, jako škola normální. O tři roky později (1775) byly nově definovány typy škol.¹⁷ Tím se škola v cisterciáckém klášteře stala jednou z prvních v celé habsburské monarchii, která byla založena na základě budoucí nové reformy. Byla založena po návštěvě Bylanského ve Vídni, kde se důkladně seznámil s normálními školami. Je pravděpodobné, že právě tento pobyt ho inspiroval k založení klášterní zlatokorunské školy.

Podle této nové třístupňové soustavy se však jednalo o školu triviální, s prvky školy hlavní. Převážně co se týká rozsahu vyučovaných předmětů a zapojení praktických, především zemědělských a industriálních dovedností, do školních osnov. Další zvláštností bylo to, že školu mohly navštěvovat i děti zcela nemajetných rodičů, protože za doby trvání kláštera se neplatilo žádné školné. Náklady na školu byly hrazeny především z hospodářských výnosů. Po zrušení kláštera, kdy řízení školy včetně celého majetku Zlaté Koruny přešlo pod rod Schwarzenbergů, bylo školné zavedeno.

Otazník je i nad vlastním datem vzniku školy. Podle zachovaného obrazu „Die Schul“, č. XCVII (97) je na tabuli za učitelem nápis: „Hier wird gelehrt die Normal – Schul, so hier ihren Anfang genohmen 1774 unter der Regierung des hochw. Herrn H. Godefridus Bilansky, hochw. Abten alhier. Den Gott seine Sorgfalt belohnen werde. Gemahlet von einem unwürdigen Sohn Frater Thaddäus Schuechegger Convers 1775.“¹⁸ Podle tohoto

---

¹⁷ Podrobněji je tato problematika popsána ve 2. kapitole.

¹⁸ „Tady se vyučuje normální škola, počala zde 1774 za vedení veledůstojného pána P. Bohumíra Bylanského, zdejšího veledůstojného opata. Bůh odplat' jeho péči. Namalováno nehodných synem. Tadeášem Schuecheggerem, konvšem, 1775“. Přepis převzat z publikace GAŽI, M. A KOL. *Kláster*

tvrzení by byla škola založena až o dva roky později. Ovšem Kindermannova kontrolní zpráva z podzimu 1785 mluví již o zavedené škole v roce 1773.¹⁹ Můžeme tudíž předpokládat, že údaj uvedený na obraze spíše odpovídá roku, kdy Schuechegger začal obrazy pro školní výuku malovat, než vlastnímu letopočtu vzniku školy.

Obrázek 2 – Školní třída podle Schuecheggera (XCVII – Škola)²⁰

Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 314. ISBN 978-80-85033-09-0. Text je převzat ze stati BÖHMA, J., *Über Lehrmittel der ehemaligen deutschen Schule*, s. 61.

¹⁹ HANSOVÁ, J. *Škola ve Zlaté Koruně*. Č. Budějovice: Jihočeský sborník historický 71/2002. s. 48. ISBN 80-86260-18-6. ISSN 0323 – 004X.

²⁰ http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/region_histor_zlasko.xml

XCVII.

Schola.

Die Schul.

Az Oskola.

Szkola.

Obrázek 3 – XCVII - Školní třída podle Komenského Orbis Pictus

Vzhledem ke zrušení kláštera 10. listopadu 1785 se dochovalo velmi málo zpráv o umístění vlastních výukových prostor. Je pouze známo, že se třída několikrát stěhovala. Ve školní kronice je zmínka: „Kdy a kde za času kláštera se vyučovalo, nepozůstalo o tom žádných pamětností, toliko ví se najisto, že Antonín Borový byl prvním učitelem dne 20. dubna 1782 ustanoven, jakž se o tom s pozůstalých jeho zápiskách doslovně zmiňuje.“²¹

V dalším zápisu kroniky se dostáváme k informaci, že „první školní místnost nalézala se v klášterní budově, jakž se dále zmiňuje: Když jsem já- Antonín Borový, učitel – z Pasova do Zlaté Koruny přišel, držela se škola v tabulním pokoji r. 1782 v dubnu, r. 1785 držela se v hrajičím pokoji (v klášteře). Po zrušení kláštera držela se škola po dvě léta zde u vrátnice, v tom vysokém domě, kdež zůstával p. správce klášterský (nynější fara).“²²

²¹ SOkA Český Krumlov, Š – 52. *Beschreibungsbuch der schulfähigen Kindern, und aller übrigen, wie auch die Schulaufnahme derselben (...) alphabetisch behandelt. Goldenkron den 26. Apr. 1782.* (dále jen kronika A. Borového), oddíl škola, s. 15.

²² SOkA Český Krumlov, Š – 52, *kronika A. Borového*, oddíl škola, s. 15 – 16.

K vybavení třídy patřilo „dvanácte stolic“, které byly „hned po zdvihnutí kláštera 1785 zhotovené ze samých prken z byblyoteky – roku 1824 byly ještě v dobrem stavu, tak že jen 3 prkýnka na kterých děti klečí, byli zlamane“²³

Obrázek 4 - Školní lavice, Zlatá Koruna, foto: autorka

Pro školu mělo velký význam hospodářství samotného kláštera, včetně jeho zázemí, které umožňovalo na straně jedné rozvoj industriálního vzdělávání, na straně druhé nákup učebních pomůcek a jejich vlastní výrobu, jak je tomu v případě školních výukových obrazů.

---

²³ HANSOVÁ, J. *Škola ve Zlaté Koruně*. Č. Budějovice: Jihočeský sborník historický 71/2002. s. 54 – 55. ISBN 80-86260-18-6. ISSN 0323 – 004X. Převzato z „Ausweis uiber die, nach der stern 16ten Julii 1786 geschehenen Lizitazion hier noch beibelassene Meubeln und Gerätschaften.“ SÚA Praha, ČG – Publ., sign. 145/52 kart. 2693, inv. Č. 2259.

6.1 Postavení učitele ve zlatokorunské škole

Pokud bychom chtěli hovořit o postavení učitele ve škole, musíme vyjít z kroniky učitele Antonína Borového.²⁴

Narodil se v Sedlici u Blatné. Není znám přesný den jeho narození, ale byl pokřtěn 11. června 1775. Na tehdejší dobu měl jako učitel vysoké vzdělání. Studoval gymnázium v Českém Krumlově, v Pasově a absolvoval dva roky univerzitního studia na právech. Kromě toho vynikal i hudebním nadáním, o čemž svědčí přes 40 dochovaných skladeb (vánoční pastorely, české mše, duchovní písně a instrumentální skladby). Realizoval se i na poli literárním. Vydal tři knihy: Zrcadlo pošetilosti (1792), Zrcadlo příkladův k naučení (1794), Žert a pravda (1796).

O jeho soukromém životě se do zrušení kláštera příliš mnoho nemluví. Manželka Agnes mu porodila 10. listopadu 1785 (den, kdy byl oficiálně zrušený klášter) dceru Kateřinu, která od pěti let navštěvovala školu svého otce.

Do Zlaté Koruny jako učitel přišel v roce 1782. „Dne 20. dubna 1782 byl od cisterciákův za učitele do Zl. Koruny přijmut, a zastával horlivě tento úřad po 48 let.“²⁵

Finanční ohodnocení učitele ve Zlaté Koruně bylo sice vysoké vzhledem k ostatním mzdám v klášteře (měl 50 zlatých ročně, zatímco kuchař 30 zlatých, zahradník a kovář 22 zlatých, konventní kuchař 20 zlatých), ovšem za průměrný plat bylo považováno 130 zlatých ročně. Již v 18. století bylo tudíž finanční ohodnocení podprůměrné a toto přetrvalo do dnešní doby.

Od vzniku školy nebyl k dispozici učitel, který by se specializoval na výuku trivía. V kronice A. Borového se dozvídáme, že „učitel také nebyl žádný za kláštera, až r. 1782 dne 20. dubna byl v Zlaté Koruně ze učitele Anton Borový přijmut.“²⁶ Za učitele byl považován řeholník (laický bratr) Mathias Prosil, který se však více

---

²⁴ SOKA Český Krumlov, Š – 52, *kronika A. Borového*, oddíl učitelstvo.

²⁵ SOKA Český Krumlov, Š – 52, *kronika A. Borového*, oddíl učitelstvo, s. 18 – 19.

²⁶ SOKA Český Krumlov, Š – 52, *kronika A. Borového*, oddíl škola, s. 15.

specializoval na katechismus a na praktickou výuku. Patrně i z tohoto důvodu ho Borový nepovažuje za řádného učitele.

Dívky vyučovala praktickým dovednostem dcera zlatorunského pivovarníka Marie Konvičková (23 let). Na výuce se však podílel i převor Robert Schorsch, provizor Alan Bylanský (bratr opata), lokaj Michael, kuchař Jakob, sochař a bývalý konvrš Tomáš Feilinger, služebná Uršula, která vynikala ve výuce industriálních předmětů, kočí Jan. Již z výčtu profesí je patrné, že se jednalo o výuku praktických předmětů.

Sám opat Bylanský zastával vedoucí roli ve vzdělávání a v chodu školy. Nejen, že rozděloval a usměrňoval finance, ale vyhradil přesný a pravidelný čas pro porady s lidmi, kteří se jakýmkoliv způsobem podíleli na výuce. Je sice známá doba porad, ale nikoliv její četnost ani to, zda se účast týkala i externích pracovníků.²⁷

6.2 Zápisy z třídní knihy zlatokorunské školy

Učitel Borovský vedl třídní knihu, která má podobu kroniky a skládá se ze dvou částí. První je psána německy a patrně měla sloužit k oficiálním účelům. Druhá část je psána česky a je nyní uložena v českokrumlovském archívu.²⁸ Z uvedených zápisů vyplývá, že doba, kdy byla škola, se značně lišila od dnešní docházky. Do školy se chodilo sice pět krát v týdnu, ale volnými dny byl čtvrtek a neděle. Výuka probíhala od osmi hodin do jedenácti, odpoledne od třinácti do šestnácti hodin. Žáci nenavštěvovali školu pravidelně. Není nic výjimečného, že žák zameškal více jak pětinu vyučování.²⁹

---

²⁷ HANSOVÁ, J. *Škola ve Zlaté Koruně*. Č. Budějovice: Jihočeský sborník historický 71/2002. s. 64 – 65. ISBN 80-86260-18-6. ISSN 0323 – 004X.

²⁸ SOKA Český Krumlov, Š – 52, *kronika A. Borového*, oddíl třídní kniha

²⁹ HANSOVÁ, J. *Škola ve Zlaté Koruně*. Č. Budějovice: Jihočeský sborník historický 71/2002. s. 60 - 61. ISBN 80-86260-18-6. ISSN 0323 – 004X.

6.2.1 Osobní údaje žáků a klasifikační záznamy

Veškeré údaje o dětech měly být evidovány v přehledné tabulce, která však velmi často není vyplněná. Vedle jména dětí mělo být vyplněno i jméno rodičů, povolání otce, datum narození žáků, datum začátku školní docházky, absence žáků včetně záznamů kdy chybě nebo přišel pozdě na výuku. Tyto záznamy jsou podrobnější než záznamy dnešní, kdy se u žáků nezjišťují údaje o rodičích.

Záznamy měly obsahovat i údaje o výuce a nabytých vědomostech. Borový, pokud písemně hodnotil žáka, hodnotil je slovně. Většina těchto zápisů o chování (mravech) a o tom, co se děti naučily, je nevyplněná. V mnohých případech zní zápis tak, že se žák naučil všechno. Z těch málo zápisů, které jsou k dispozici, se dozvídáme, že se žáci učili česky i německy. Vzhledem k tomu, že učitel Borový byl Čech a jeho mateřským jazykem byla čeština, která mu byla patrně bližší než němčina, jak je patrné z česky psané třídní knihy, je předpoklad, že škola ve Zlaté Koruně byla školou českou, kdy německý jazyk byl jazykem druhým. Popisky pod výukovými obrazy jsou však psány pouze německy. Jsou možná dvě vysvětlení. Buď byla němčina bližší autorovi obrazů, nebo byla plně respektována germanizační snaha ze strany habsburské monarchie. Vzhledem k obdivu Bylanského k vídeňskému dvoru a jeho reformám, je pravděpodobnější druhé hledisko.

Místo dnes obvyklých známek používal Borovský hodnocení: prostřední, dobré, velmi dobré, špatné, tvrdé, pomalé, trochu tvrdé, velmi špatné, příliš špatné, vůbec žádné. Také Komenský ve svém spise *Didactica magna*, hodnotí žáky slovně. V jeho hodnocení se prolíná jak hledisko znalostní, tak i hledisko přístupu k výuce a chování. Škálu hodnocení rozložil do šesti stupňů.³⁰ Pokud bychom tato hodnocení přepsali do dnešní klasifikační stupnice, vyšlo by nám následující hodnocení.

---

³⁰ KOMENSKÝ, J. A. *Velká didaktika*. 2. vyd. Bratislava : SPN, 1991. s. 81 – 83. ISBN 80-08-01022-3.

Dnešní klasifikační stupeň	Slovní hodnocení Borovského	Slovní hodnocení Komenského
1	Velmi dobré	Bystré, dělají radost
1-	Dobré	
2	Prostřední	Bystré, líné
2-	Pomalé, trochu tvrdé	
3	Tvrdé	Bystré, vzpurné
3-	Špatné	S nedostatkem bystré mysli
4	Příliš špatné	S nedostatkem bystré mysli, líné
4-	Velmi špatné	
5	Vůbec žádné	S nedostatkem bystré mysli, vzpurné

Tabulka 2 – Přepočítání klasifikace

Otázkou ovšem zůstává, zda bylo toto hodnocení udělováno na základě konkrétních znalostí a do jaké míry bylo ovlivněno osobností učitele. Je pravděpodobné, že se nejednalo o nějakou ustálenou normu, ale o momentální slovní hodnocení ze strany učitele.

V zápisech jsou dochovány i pokroky v hudbě (zpěv, hra na housle, příčná flétna, lesní roh). Na všechny tyto nástroje a ještě na varhany, violu a fagot, se naučil hrát Fr. Petran, syn kantora z Ratibořic (pravděpodobně ze vsi Horky u Tábora), který přišel do školy až v šestnácti letech.

Obdobně bylo hodnoceno i chování. O většině žáků se dovídáme, že byli povahy tiché a mravné. Je zde i jiné hodnocení: děti se chovaly rozpustile, chybně, dětsky (malé děti), dobře, výstředně, čile, zlomyslně, nepozorně, velmi špatně, ne příliš chybně ani příliš hrubě, neklidně, osaměle zdvořile, vesele.

6.2.2 Počty a skladba žáků

rok	počet zapsaných dětí	poznámky	Spádové oblasti
1782	62	3. dubna – 23 žáků 4. listopadu – 14 žáků 11. listopadu – 8 žáků	Většina žáků pocházela z oblasti: Zlatá Koruna, Rájov, Plešovice, Srnín, Přísečná, Štěkře
1783	13		Výjimečně: Třísov, Kokotín, Harazim, Mokřady, Světlík
1784	56		Po 1 žáku: Záluží, Český Krumlov,
1785	13		Římov, Křemže, Kosov, Žaltice, Jamné,
1786	4		Kamenný Újerd, Kvasejovice, Kobylí Strouha

Tabulka 3 – Znamé počty žáků v letech 1782 - 1786

Počet žáků uvedený v tabulce je přibližný. Není totiž předpoklad, že by Borový zapisoval děti pravidelně. Z téhož důvodu nelze stanovit dobu, po kterou žáci školu navštěvovali.

Z dochovaných zápisů v třídní knize vyplývá, že dvě třetiny tvořili chlapci, pouze jednu třetinu dívky. Také věk byl různý. Vzhledem k poměrně velké spádové oblasti, doprovázeli starší sourozence do školy i děti malé (3 roky). Výjimečně se k zápisu dostavili i žáci starší (patnáct, šestnáct a dvacet let). Můžeme však konstatovat, že většinu tvořily děti ve věku od pěti do deseti let, tudíž ve věku, který odpovídá dnešnímu prvnímu stupni základní školy, i když vyučované předměty v oblasti společenských věd mají charakter výukových předmětů druhého stupně a předměty praktického vyučování by dnes odpovídaly prvním ročníkům odborných učilišť.

Protože se evidovalo i povolání rodičů, lze dovodit, z jakých sociálních vrstev žáci pocházeli. Více než polovina vyrůstala v rodinách řemeslníků. Profese jsou velmi přesně zaznamenány – kovář, tesař, krejčí, pastýř, mlynář, pivovarník, švec, zahradník,

rybák, hamerák, šindelář, lazebník, rychtář. Jedna šestina byla z rodin podruhů a jedna třetina z rodin sedláků.³¹

6.3 Vyučované předměty

Při hodnocení a zkoumání skladby vyučovaných předmětů musíme mít na paměti, že hlavním motivem vzdělání byla víra v boha, vzdělání mělo vést k jeho lepšímu poznání a k vroucnější lásce k němu.³²

Základem výuky bylo trivium, tudíž čtení, psaní a počty. Vedle těchto předmětů se děti povinně zúčastňovaly katechismu. Výuka byla realizována jak v jazyce českém, tak i německém, ale hlavní zřetel byl kladen na zvládnutí mateřského jazyka.

Tyto předměty odpovídaly věku dětí, tudíž základnímu vzdělání nižšího stupně. To již nelze tvrdit o předmětech s charakterem společenských věd a přírodopisných, a to ke zřetelu k zobrazeným výjevům na dochovaných výukových obrazech.

Dějepis se vyučoval tak, aby si žáci uvědomili národní identitu a celý vývoj národa, ke kterému měli získat kladný vztah s dopadem na rozvoj charakterových rysů a kladných individuálních schopností. Samotná výuka dějepisu byla doplněna získáváním znalostí z oblasti antiky, latiny a slohu, aby se děti uměly vyjadřovat, což i v druhé polovině 18. století spadalo do osnov hlavních škol.

Také v oblasti přírodních věd byl významně překročen rámec triviálních, ale i normálních škol. Vedle klasických počtů (základní numerické operace) se vyučovala geometrie, základy mechaniky a architektury.

Výuka byla velmi názorná, opat Bylanský pořídil mimo obrazů i řadu názorných pomůcek, aby dětem přiblížil realitu. Co do rozsahu vybavení je nutné hodnotit tento jev jako velmi neobvyklý. Žáci měli k dispozici při teoretické výuce sbírky minerálů, rostlin a zvířat, matematické nástroje, vývěvu, elektrizační stroj, mikroskopy,

---

³¹ SOKA Český Krumlov, Š – 52, *kronika A. Borového*, oddíl třídní kniha.

³² PAVEL, R. *Der letzte Abt von Goldenkron*. Cistercienser – Chronik 9, 1897. s. 364 – 371.

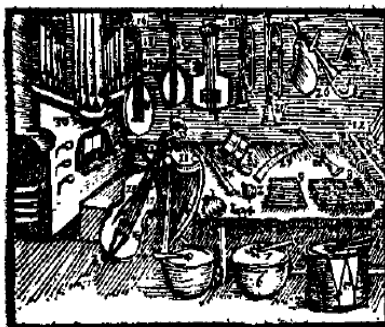
Rafael Pavel (1842 – 1900) – kněz a knihovník ve Vyšším Brodě, jeho zápisy vyházely ze ztracených zápisů Bylanského a jsou dnes prakticky jediným zdrojem o jeho názorech.

dalekohledy, stereoskop ke zřetelnému znázornění dějepisných obrazů, krajin a měst, různé hudební nástroje. Pro pozorování hvězd nechal Bylanský na svahu proti klášteru postavit malou hvězdárnu.³³

Obrázek 5 - Používané hudební nástroje (C - Hudební nástroje)³⁴

C.
Instrumenta Múfica. Klang-Spiele.
Mufikálo (Hangicsálo) Szerfzámok.
Príprawy Wguzweke.

Obrázek 6 – Hudební nástroje (Orbis pictus, obr. 100)

Zvláštní pozornost je nutné věnovat praktickému (zejména industriálnímu a zemědělskému) vyučování. Znalosti v jednotlivých oborech nebyly žákům předávány pasivně, ale děti se přímo zapojovaly do výuky, což byl zcela nový prvek ve výuce, i když vycházel ze spisů J. A. Komenského.

³³ HANSOVÁ, J. *Škola ve Zlaté Koruně*. Č. Budějovice: Jihočeský sborník historický 71/2002. s. 47. ISBN 80-86260-18-6. ISSN 0323 – 004X.

³⁴ <http://www.ckrumlov.cz/obr/mesto/histor/1952b.jpg>

Vzhledem k zemědělskému charakteru oblasti, byla této sféře věnována velká pozornost. Kromě již klasických polních prací a pěstování obilí, se děti učily základům sadařství, roubování ovocných stromů, pěstování zeleniny, vinařství, včelařství a základům zootechniky. Veškerá výuka byla vedena prakticky. Za tímto účelem nechal Bylanský vybudovat oboru, voliéry, skleníky, kde se pěstovaly cizokrajné rostliny, prostřednictvím kterých děti získávaly poznatky o léčivých a exotických rostlinách. Za malou peněžitou odměnu odkupoval Bylanský od dětí různé sazenice, které samy vypěstovaly. Tím nejen přímo zapojil žáky do výuky, ale i získal velké množství sazenic, jimiž osázel okolí kláštera.

Se zemědělstvím souvisí i hedvábnictví, které bylo chloubou Bylanského. První housenky bource morušového přinesl do Zlaté Koruny hospodářský správce Johann Wollner. Opat pak nechal vysázet na všech statcích, které spadaly pod klášter, moruše. Do dnešní doby se zachoval pouze jeden strom před vchodem do kláštera.

Obrázek 7 - Moruše z doby opata Bylanského, dochované u rybníčku před vstupem do zlatokorunského kláštera, foto autorka

V oblasti industriálního vzdělání byla zvláštní pozornost věnována textilnímu průmyslu. V předmětech se vzdělávaly především dívky, i když při teoretickém vyučování nebyli žáci rozdělení podle pohlaví. Učitelka Marie Konvičková učila menší dívky šít, plést, prát, větší dívky spřádat len, vlnu, tkát látky a upravovat hedvábí. Měly možnost se naučit vařit, pod vedení kuchaře opatství. Podle výjevů na obrazech je pravděpodobné,

že se žáci učili i základům řemesel, ovšem vzhledem k tomu, že se Borový ve své třídní knize vůbec nezabýval praktickým vyučováním, nemáme o této výuce žádné zprávy.

7 Obrazy zlatokorunské školy

Dnes se můžeme jen dohadovat, kde byly obrazy umístěny. Nejsou o tom žádné zprávy, sama škola se často stěhovala. S určitostí víme, že obrazy vznikly jako učební pomůcka.

Obrazy byly malovány podle knižní předlohy, primárním podnětem tudíž byly knihy. Bylanský výrazně rozšířil počty svazků v klášterní knihovně a pečlivě je roztřídil podle významu do několika oddílů.

Do nejnižší skupiny zařadil „Knihy zkušeností a všeobecného užití“, což byla díla encyklopedická, obecně přírodopisná a zeměpisná a knihy o umění. Do druhé skupiny „Knihy přírody aneb rozumu“ zařadil spisy filozofické a teologické. Třetí skupinu, kterou považoval za nejhodnotnější, nazval „Kniha sv. Písma aneb Zjevení“.³⁵

Lze předpokládat, že toto rozřídění bylo i osnovou pro tvorbu výukových obrazů v oblasti tematického rozčlenění a následné použití ve vlastním pedagogickém procesu.

Následující tabulka shrnuje pravděpodobné obrazové cykly, které sloužily k výuce. Podle soupisu obrazů, který provedl v roce 1907 Johann Böhm, jich bylo více, avšak v současné době nejsou nalezeny.³⁶

---

³⁵ GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 314. ISBN 978-80-85033-09-0.

³⁶ GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 313. ISBN 978-80-85033-09-0.

<i>Název obrazového souboru (obrazu)</i>	<i>Stav podle pramenů z konce 18. století</i>	<i>Dnešní stav obrazů</i>	<i>Rozdělení podle literatury Bylanského</i>
Orbis pictus podle Komenského	158 výjevů	69 výjevů	„Knihy zkušeností a všeobecného užití“
Belisarovy činy podle Marmontela ³⁷	?	0	
Bajky Ezopovy a Oppeltova mytologie	67	0	
Historická mapa Čech	1	1	
Historická univerzální mapa	1	1	
Učení mužové starověku	?	1	
Katechismus	117 výjevů	75 výjevů	„Knihy přírody aneb rozumu“
Portréty osobností	148 výjevů	147 výjevů	
Telemachovy cesty podle Fenelona ³⁸	24	3	
Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy	1	1	„Kniha sv. Písma aneb Zjevení“

Tabulka 3³⁹

Z dostupných pramenů tudíž vyplývá, že ve Zlaté Koruně vzniklo minimálně 519 obrazů, které měly sloužit k názornosti výuky. Ani jeden ze zmiňovaných obrazů nemá vysokou uměleckou úroveň, byly malovány podle předloh. Zpracování je sice velmi pečlivé, ale často stejné, což je patrné především u portrétů osobností. Lze tvrdit, že autorem obrazů je jedna osoba, pravděpodobně „nehodný konvrš“, Tadeáš Schuechegger.⁴⁰

³⁷ Marmontel (1723 – 1799), francouzský filozof

³⁸ François Fénelon (1651 – 1715), francouzský arcibiskup v Cambrai, filozof a básník za vlády Ludvíka XIV.

³⁹ Numerické údaje v tabulce jsou převzaty z obdobného přehledu: HANSOVÁ, J., Škola ve Zlaté Koruně, Č. Budějovice: Jihočeský sborník historický 71/2002. s. 67. ISBN 80-86260-18-6. ISSN 0323 – 004X.

⁴⁰ Narodil se v Salzburgu 11. listopadu 1731, řádový slib složil 1762 ve Zlaté Koruně a stal se konvršem (laický bratr). Zabýval se malbou a pozlacováním. Po zrušení kláštera odešel do Českých Budějovic, kde

Obrazy sloužily jako učební pomůcka, doplňovaly celý didaktický proces a proto i v dalších kapitolách bude použito rozdělení obrazů podle členění literatury opata Bylanského.

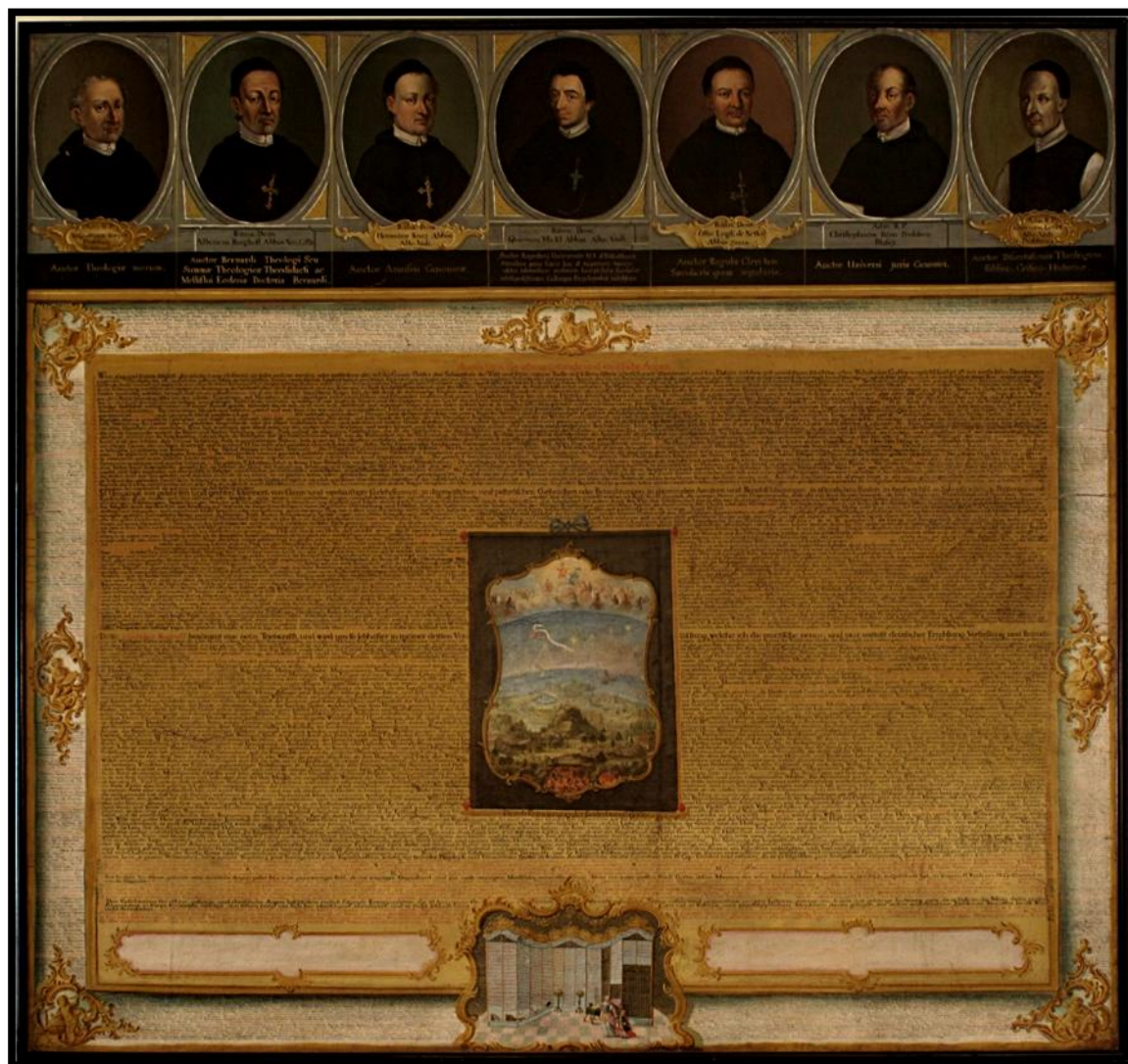
7.1 Kniha sv. Písma aneb Zjevení

Zda tento obraz patřil přímo do učebních pomůcek školy, nelze říct s jistotou. Olejové plátno je o rozměrech 220 x 234 cm. Vlastní název obrazu je „Aussichten für offene, gesunde und christliche Augen“ (Rozhledy pro zraky otevřené, rozumné a křesťanské), i když se vžil název obrazu J. Böhma, Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy.

Vlastní část tvoří souvislý černý text na žlutém podkladě, oživený místy červeným písmem.

---

roku 1800 zemřel. Jeho jméno bylo přepisováno i jako Schuechegger, Schuegger, Schmeeggner. (GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 314. ISBN 978-80-85033-09-0.)

Obrázek 8 - Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy, 70. – 80. léta 18. století, olej, plátno, 220 x 234 cm, foto autorka

Dominantou obrazu je textová část, která je přisuzována opatu Bylanskému, ale žádné konkrétní důkazy pro toto tvrzení neexistují. Usuzujeme tak pouze z třetí části textu, která je jako jediná z mála čitelná, autor obhajuje své názory a sám sebe označuje jako opata a rodáka z Prachatic. Tyto indicie ukazují právě na Bylanského.

V textové části jsou patrné tři části. Vzhledem k tomu, že pod současným textem je starší písmo a díky neodborným restaurátorským pracím, je text ve svém celku nečitelný. Každý řádek textu je očíslován.

První část obsahuje 37 řádků a vede k zamyšlení nad moudrostí a lidskou vyrovnaností. Na prvním místě je zdůrazněna víra v Boha a význam křesťanství v životě člověka.

Na druhém místě je kladen důraz na význam vzdělání pro růst a život člověka, s odkazem na učení z knih. V této fázi se autor zmiňuje i o klášterní knihovně a o obrazech, které zřejmě sloužily jako předloha při vzniku obrazových učebních pomůcek (Die Heren aebhte Felbiger und Fleury ein jeder in seienen Gatechismus..., Der Herr Dessing mit besondere historische Landskarte von Böheim, Der Bischof Fenelon in seinm Telemach). Na řádce č. 18, spíše v jeho fragmentu, najdeme i zmínku o vlastních obrazech: „die mit unterrichtenden Karten verkleidete Fensterspaleten...“ (s vyučovacími obrazy/mapami obložené okenní špalety...)

Druhá část je podle samotného autora teoretickým a zároveň světským vypravováním o trojím světě, zkušenosti, rozumu a otevřenosti. Charakterizuje metodu studia, která se má ubírat přes společenské a přírodní vědy, ale i řemesla k teologii, která tvoří vrchol vzdělání.⁴¹

Vedle textu je v horní části plátna sedm portrétů cisterciáckých opatů nebo mnichů včetně jejich literárních děl.

Obrázek 9 - Portréty cisterciáckých mnichů (výřez), foto autorka

Okolo hlavní středové části je bílý pás, na kterém je černý text s výčtem teoretiků a učenců konkrétních vědních oborů. V rozích a uprostřed stran pásu je text přerušen postavičkami putti (dětské baculaté postavičky), které jsou malované žlutou barvou.

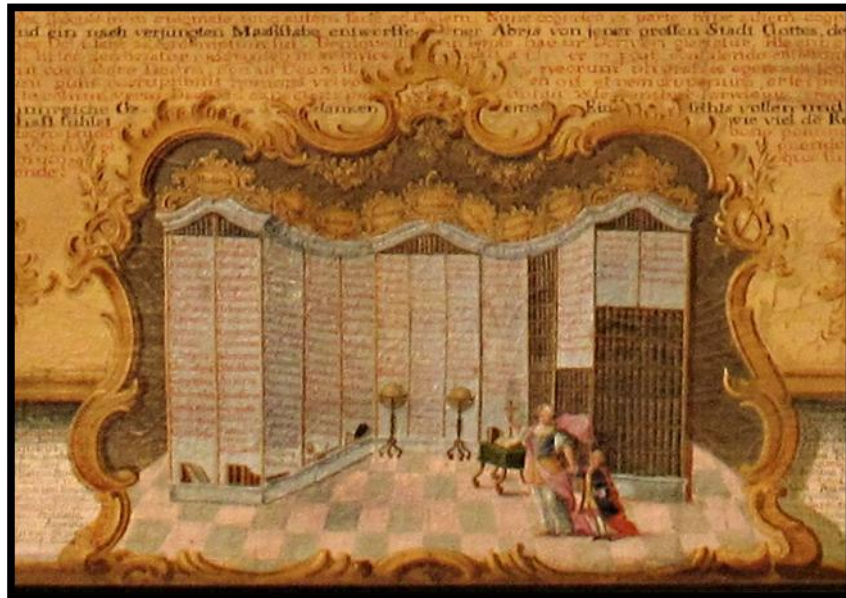
⁴¹ GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 321 - 324. ISBN 978-80-85033-09-0.

Obrázek 10 - Postavičky „putti“ (výřez), foto autorka

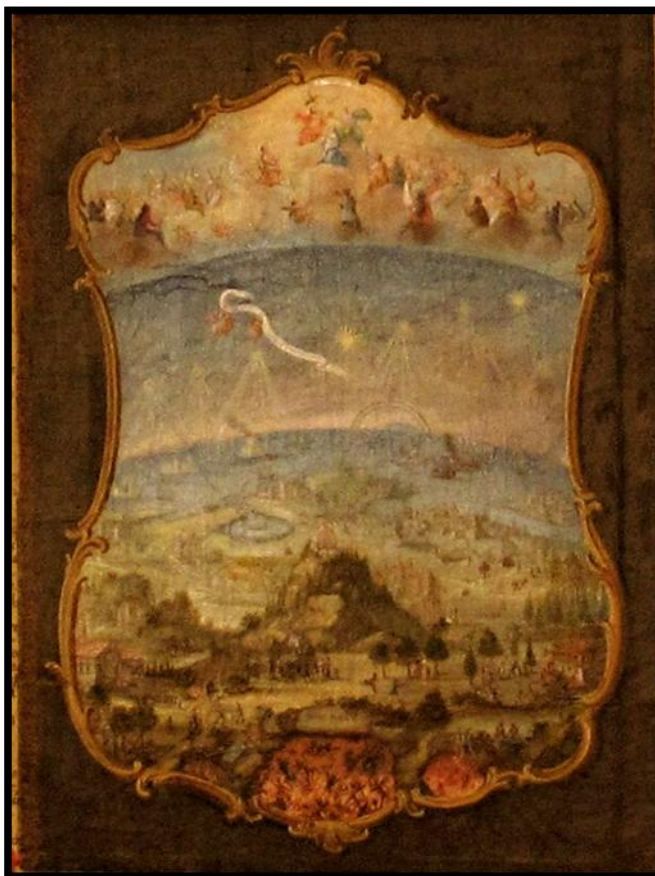
V dolní části obrazu ve středu je oválný rám s barevnou drobnopisnou malbou knihovny. V interiéru knihovny stojí žena ukazující vzhůru. Její hrud' zdobí božské oko a hlavu hvězda, za ruku drží chlapce s knihou. Je to alegorie Boží moudrosti.

Obrázek 11 - Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy, dolní středová část, foto autorka

Druhá malba tvoří střed obrazu. Je to zobrazení nebe, země a pekla. Na nebeské sféře vidíme nápis „Omne bonum“ (Vše dobré), pod ním nejsvětější Trojice korunuje Pannu Marii obklopenou světci a představiteli církve. V další nebeské sféře dva andělé drží pásku s nápisem „Ex his iturad alteruj“. Na nebi je namalováno sedm fází slunce, v pravé části bouřkové mraky a blesky. Další sféra tvoří moře, lodě a pevnosti, čtvrtá je země s nápisem „Elige“ (Vyvolení). Uprostřed na kopci stojí budova a před ní mniši, kolem se odehrává řada dějů: procesí, kázání, venkovské hry. V levé části jsou zachyceny jevy pozitivní, v druhé negativní (modlářství, pitky). Spodní část výjevu tvoří peklo s ohni, ďábly a s nápisem „Omne malum (Vše špatné). Pod rámem celé

malby je nápis „Durch Erinnerung der Bedrohunge Gottes“ (Pro připomínku Boží hrozby). Je zřejmé, že výjevy souvisí s textem.

Obrázek 12 - Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy, výřez středové části, foto autorka

7.2 Obrazy přírody aneb rozumu

Na základě Bylanského rozdělení literatury, lze do této skupiny zařadit obrazové soubory: Katechismus, Portréty osobností, Telemachovy cesty podle Fenelona.

7.2.1 *Katechismus*

Obrazy s těmito náměty byly používány při výuce katechismu celkem běžně, zvláště ve větších městech. Jsou prokázány v Praze, v kostele sv. Martina i v kostele sv. Jindřicha na Novém Městě.

Všechny obrazy mají velikost (44 x 32 cm) a jsou vytvořeny stejnou technikou. Jedná se o monochromní malbu v zelených odstínech. Tak jako ostatní obrazy, i tyto byly malovány podle předlohy. V tomto případě se jednalo o katechismus představitele rakouské školské reformy, Jana Ignáce Felbigera. Ilustrovaný katechismus Felbigera se ve Zlaté Koruně sice nenašel, ale pokud se srovná grafická měděná rytina Martina Engelbrechta umístěná ve Felbierově katechismu s obrazem Schuecheggera, Nesesmylníš (Du sollst nicht Unkeuschheit), dojdeme k závěru, že se jedná o shodnou kompozici díla.⁴²

7.2.2 *Portréty osobností*

Obrazy ve Zlaté Koruně zahrnují také kromě školních obrazů i portréty osobností. Jedná se o skupinu obrazů, které čítaly ke konci 18. století 148 portrétů. Pokud budeme chtít obrazy však shlédnout v dnešní době, najdeme jich již jen 127. Otázkou stále zůstává, zda a jak byly využívány ve výuce.

Portréty vyobrazují významné osobnosti českých dějin, ať se již jedná o významného vědce či panovníka. Jedná se o postavy ze světského i duchovního prostředí. Ze všech portrétů pouze jeden vyobrazuje ženu a to básničku Alžbětu Johannu Vestonii.⁴³

---

⁴² GAŽI, M. A KOL. *Kláster Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 317. ISBN 978-80-85033-09-0.

⁴³ Alžběta Johana Vestonia (1581, Anglie – 1612, Praha) byla latinsky píšící básnička anglického původu žijící v Čechách, představitelka tzv. *neolatinské poezie*. Je považována za první autorku působící na území dnešního Česka.

Obrázek 13 - Portréty osobností, foto autorka

Obrázek 14 - Portréty osobností, foto autorka

Jak si lze z předchozího obrázku všimnout, portréty jsou vyobrazeny na velké desce, která obsahuje několik portrétů, počet portrétů na jednotlivých deskách je různý. Jednotlivé portréty jsou zobrazeny na ploše 55 x 34 cm. Každá podobizna je zároveň opatřena jménem osobnosti. Některé portréty jsou vyobrazeny bez jména, což je zřejmě způsobeno tím, že některé obrazy nebyly dokončeny. Na všech 148 portrétů byly autorem použity olejové malby. Portréty jsou pravděpodobně malovány dle grafických předloh. Jednalo se však o předlohy černobílé, zatímco obrazy jsou vyobrazeny barevně. Do barevností se tak mohla promítnout autorova fantazie. Pro 80 portrétů byly použity

předlohy ze tří spisů F. M. Pelcla, A. Voighta a Borna. Vzhledem k této skutečnosti můžeme obrazy datovat přibližně na rok 1777.

Za autora těchto portrétových obrazů je považován Tadeáš Schuechegger. Jsou mu připisovány i obrazy školní, i když toto není zcela průkazně prokázáno.⁴⁴

Obrázek 15 - Petr Brandl, výřez, foto autorka

Pokud se na obrazy podíváme blíže, můžeme si všimnout jedné zvláštnosti. Mnoho osobností si je na jednotlivých portrétech až nápadně podobných, přestože se nejedná o příbuzné, ani o osoby, které žily ve stejné době. Této podobnosti si můžeme všimnout na portrétech níže.

---

⁴⁴ STEHLÍKOVÁ, Š.: *Obrazy Zlatokorunské školy – portréty osobností*. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 2003/40, č. 3. Č. Budějovice : Jihočeské muzeum, 2003. s. 269 – 288. ISSN 1212 – 0596.

Obrázek 16 - Portréty osobností, výřez, foto autorka

Obrázek 17 - Portréty osobností, výřez, foto autorka

7.2.3 Telemachovy cesty podle Fenelona

Podle předávacích protokolů při zrušení kláštera, byla v klášterní knihovně kniha Příhody Telemachovy, jejímž autorem je Fenelon. Zmíněné vydání pocházelo z roku 1756. Celý text je rozdělen do 24 kapitol, každá je doplněna mědirytinou. Vzhledem k tomu, že původní počet obrazů byl 24, tudíž tolik, kolik bylo kapitol a s přihlédnutím k praktikám Schuecheggera, lze předpokládat, že právě tento spis se stal přímou předlohou pro obrazový soubor.

Téma bylo velmi oblíbené. Jednalo se o známý příběh syna krále Odyssea, Télemacha. Tak jako jeho otci, králi Odysseovi, kladou bohové i jemu mnoho překážek. Příběhy byly využívány ne pro příběh samý, ale vzhledem k jeho výchovnému pojetí, jako je láska k rodičům, oddanost bohům, statečnost, pravdomluvnost, odhodlanost a ostatní kladné lidské vlastnosti.⁴⁵

Obrazy nepochybně patřily mezi školní pomůcky. Dva z nich se nacházejí v knihovni chodbě kláštera, jeden v depozitáři zámku Hluboká nad Vltavou. Jedná se o olejomalby na dřevě (95 x 115 cm). Zvolená technika je monochromní jako u souboru obrazů týkajících se katechismu, pouze odstín je hnědý.

7.3 Knihy zkušeností a všeobecného užití

Tento soubor obrazů je nejrozsáhlejší. Řadíme sem cykly obrazů: Učení mužové starověku, Historická univerzální mapa, historická mapa Čech, bajky Ezopovy a Oppeltova mytologie (obrazy se nezachovaly), Belisarovy činy podle Marmontela (obrazy se nezachovaly) a nejrozsáhlejší cyklus Orbis pictus podle Komenského, kterému je věnována 8. kapitola.

---

⁴⁵ GAŽI, M. A KOL. *Kláster Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 317 - 318. ISBN 978-80-85033-09-0.

7.3.1 Učení mužové starověku

Obrázek 18 - Učení mužové starověku (sv. Pavel, sv. Řehoř), 70. léta 18. stol, olej, dřevo, 95 x 115 cm, foto autorka

7.3.2 Historická mapa

Jedná se opět o olejomalbu o rozměrech 220 x 234 cm. Na první pohled jsou patrné dvě části: vlastní mapa (134 x 204 cm) a portréty sedmi cisterciáckých opatů v horní části malby. Na mapě je zachyceno území Evropy, západní Asie a severní Afriky rozdělené čtvercovou sítí souřadnic. Vedle zeměpisných dat je zde zachyceno 217 míst významných historických událostí s číslem a symbolickým obrázkem. Legenda k nim je uvedena na okraji mapy, kde je ke každému číslu přiřazena historická událost. Nejstarší z nich je stvoření světa, nejmladší Pragmatická sankce (1724) a zvolení polského krále (1733).⁴⁶

⁴⁶ GAŽI, M. A KOL. *Kláster Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 318 - 319. ISBN 978-80-85033-09-0.

Obrázek 19 - Historická mapa, olejomalba, rozměry 220 x 234 cm, foto autorka

Obrázek 20 - Mapa střední Evropy (výřez), foto autorka

Obrázek 21 - Pravá horní část mapy s legendou, foto autorka

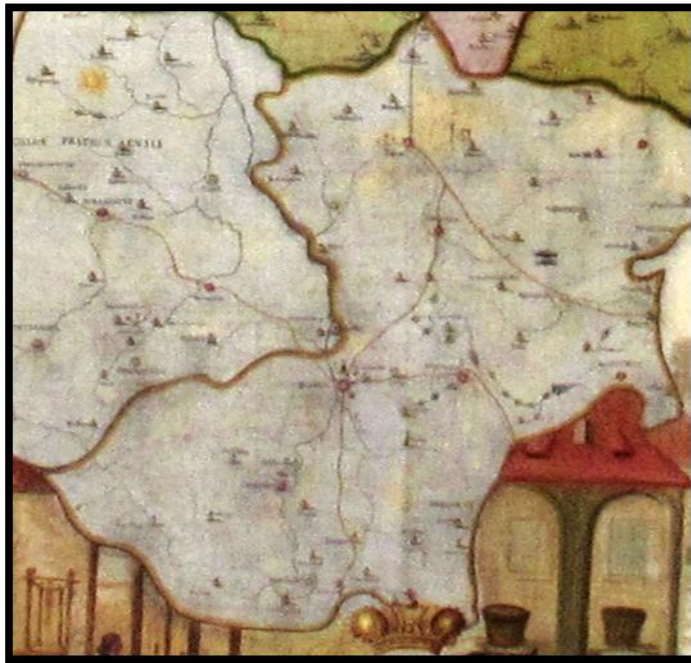
7.3.3 Mapa Čech

Obrázek 22 - Mapa Čech, 70. – 80. léta 18. století, olej, plátno, 220 x 234 cm, foto autorka

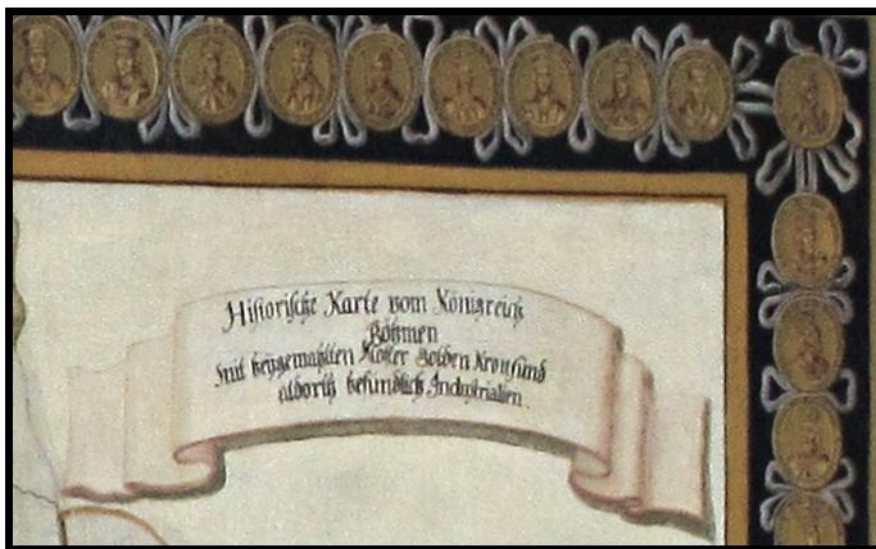
Mapa je rozdělena do dvou částí. Je předpoklad, že vznikla podle mapy opata Dessinga, kterou zmiňuje Bylanský ve svém pojednání Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy.

Vlastní mapa Čech (206 x 162 cm) je rozdělena do 16 krajů, které jsou barevně odlišeny. Kromě větších měst, poutních míst, klášterů, hradů, řek a hlavních komunikací jsou zde namalovány drobné předměty, zvířata nebo postavy, které jsou charakteristické pro danou oblast.

Obrázek 23 - Budějovický kraj se symbolem ryb, výřez, foto autorka

Vpravo nahoře je nápisová páska s titulem: Historische Karte Kloster Krons und aldorth bufündlich Industrialien.

Obrázek 24 - Pravá horní část mapy, výřez, foto autorka

Druhou částí mapy jsou drobné portréty v žlutohnědých barvách a výjevy ze života, které jsou umístěny po stranách. Medailony představují česká knížata a krále. Řada panovníků začíná v levém dolním rohu malbou orlice s korunou, následuje první medailon s nápisem „Czechus. I.Dux. Bohem. A. C. 639“, posledním vyobrazením je

v pravém dolním rohu „Franciscus I. Rom. Im. XXIX noc Rex. Bohem. A.C. 1745“. Medailonky zakončuje lev s korunkou.

Dolní část obrazu je tvořena drobnými výjevy ze života. Školní třídou s učitelem, předoucí ženou s dívkami, výroba a barvení látek, pletení košíků, práce na zahradě, chov dobytka, včelařství, povoznictví. Všechny tyto práce byly provozovány v klášteře a je zde patrný odkaz na soubor Orbis pictus.

Obrázek 25 - Výjevy ze života v dolní části mapy, výřez, foto autorka

Ve středu těchto výjevů jsou dva portrétní medailonky, na kterých je zachycena Marie Terezie a její syn Josef II.

Obrázek 26 - Medailonky Marie Terezie a Josefa II. v dolní části mapy, výřez, foto autorka

V levém horním rohu je obdélníkový výjev s pohledem na klášter a jeho okolí. Větší obraz (107 x 104 cm), ale zcela identický, se nachází v expozici kláštera. Autorem je patrně Schuechegger.⁴⁷

Obrázek 27 - Klášter Zlatá Koruna v levé horní části mapy, výřez, foto autorka

---

⁴⁷ GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 319 – 321. ISBN 978-80-85033-09-0.

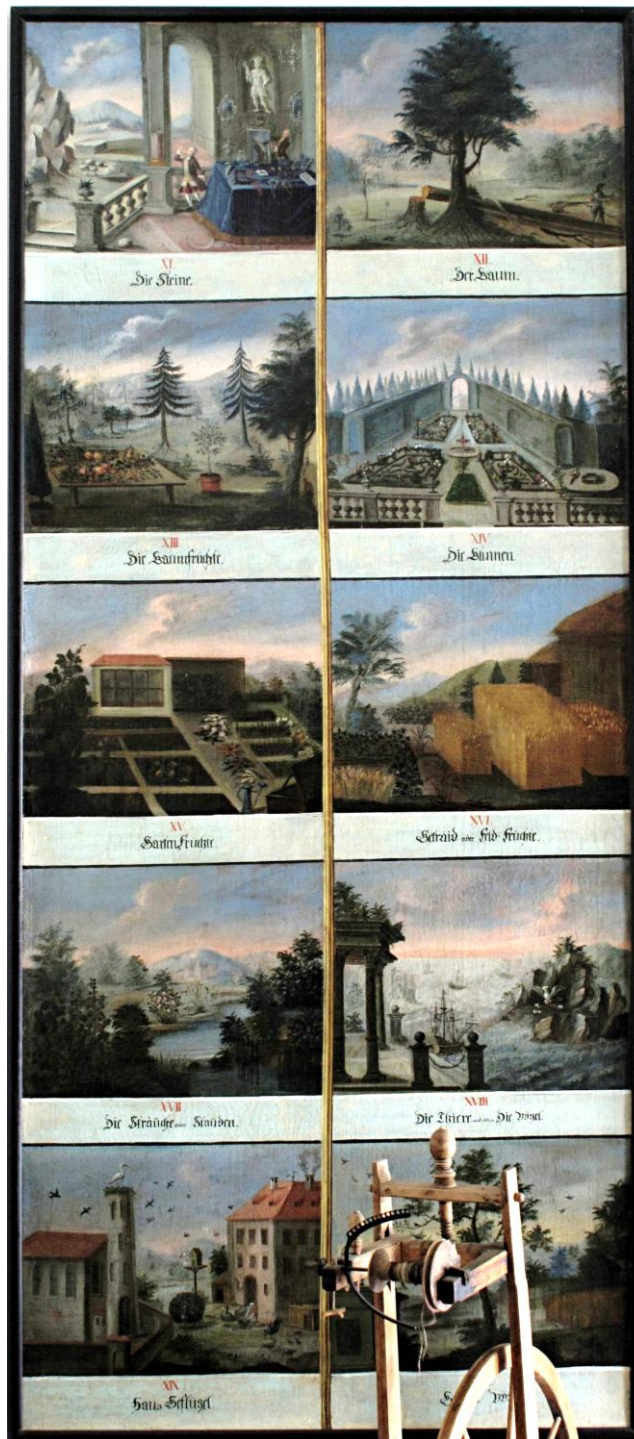
7.3.4 Obrazový soubor *Orbis pictus*

Tento obrazový soubor je nejrozsáhlejší. Původně byl složen ze 158 obrazů o rozměrech 46 x 48 cm. Jedná se o olejomalby, které byly uspořádány do nástěnných tabulí se 2, 10 nebo 15 výjevy. Každý obraz je v dolní části opatřen římskou číslicí a německým nápisem. Jediným signovaným obrazem je „Die Schul“, č. XCVII (97). Na tabuli za učitelem je nápis: „Hier wird gelehrt die Normal – Schul, so hier ihren Anfang genohmen 1774 unter der Regierung des hochw. Herrn H. Godefridus Bilansky, hochw. Abten alhier. Den Gott seine Sorgfalt belohnen werde. Gemahlet von einem unwürdigen Sohn Frater Thaddäus Schuechegger Convers 1775.“⁴⁸ Vzhledem k této signaci se celý soubor přisuzuje konvršovi Schuecheggerovi.

Do dnešní doby se v archivu Zlaté Koruny dochovaly následující obrazové desky.

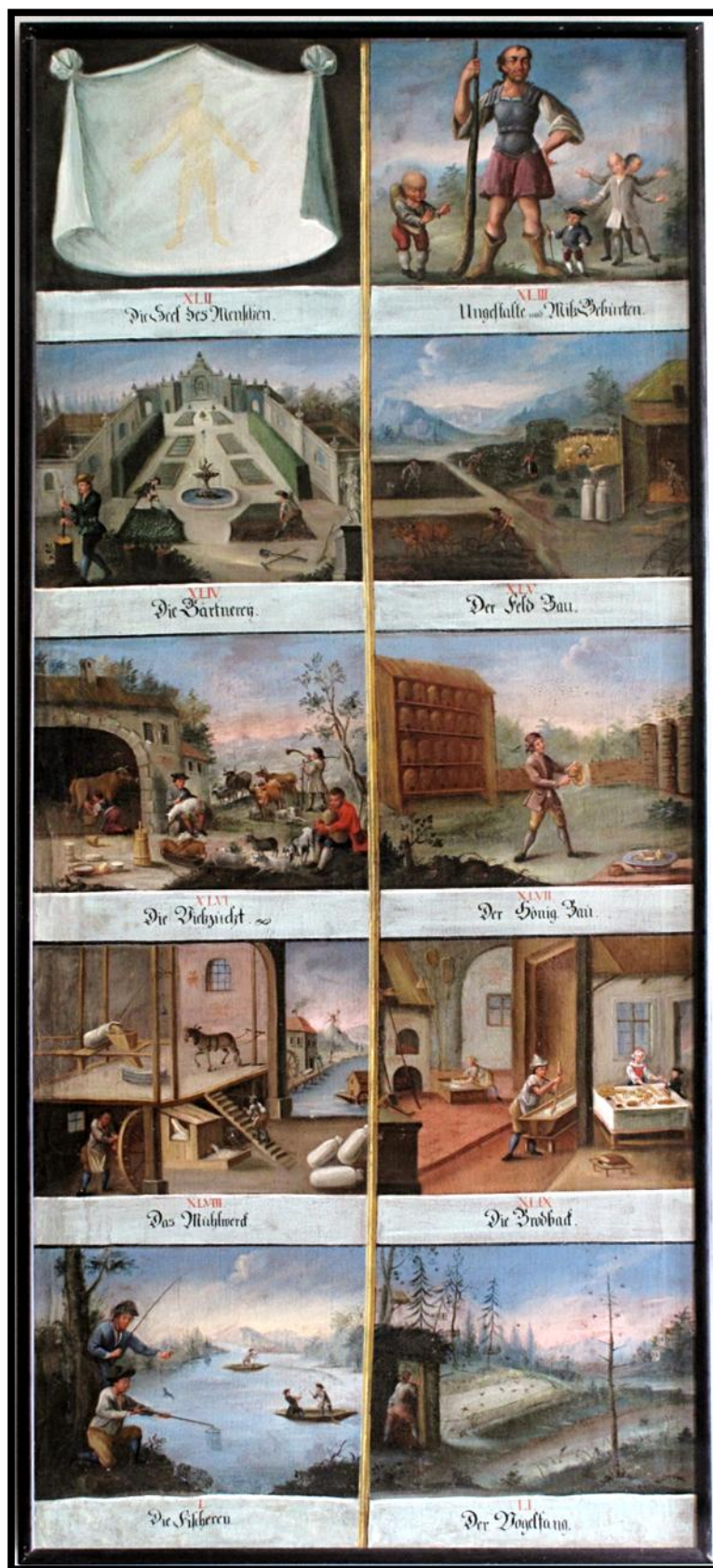
---

⁴⁸ „Tady se vyučuje normální škola, počala zde 1774 za vedení veledůstojného pána P. Bohumíra Bylanského, zdejšího veledůstojného opata. Bůh odplat' jeho péči. Namalováno nehodných synem Tadeášem Schuecheggerem, konvšem, 1775“. Přepis převzat z publikace GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007.s. 314. ISBN 978-80-85033-09-0. Text je převzat ze stati BÖHMA, J., *Über Lehrmittel der ehemaligen deutschen Schule*, s. 61.

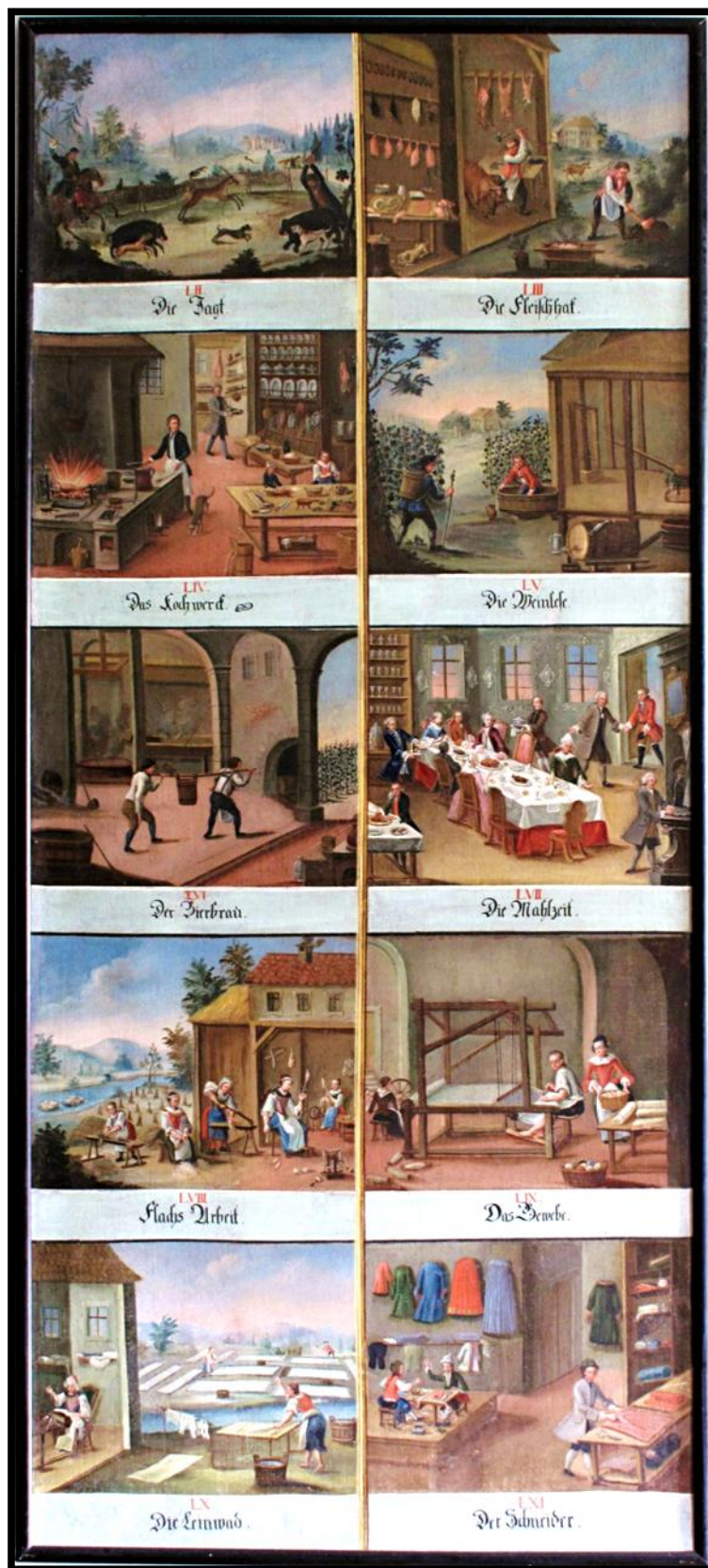

Obrázek 28 - Obrazy 11 - 20

Obrázek 29 - Obrazy 42 - 51

Obrázek 30 - Obrazy 52 - 61

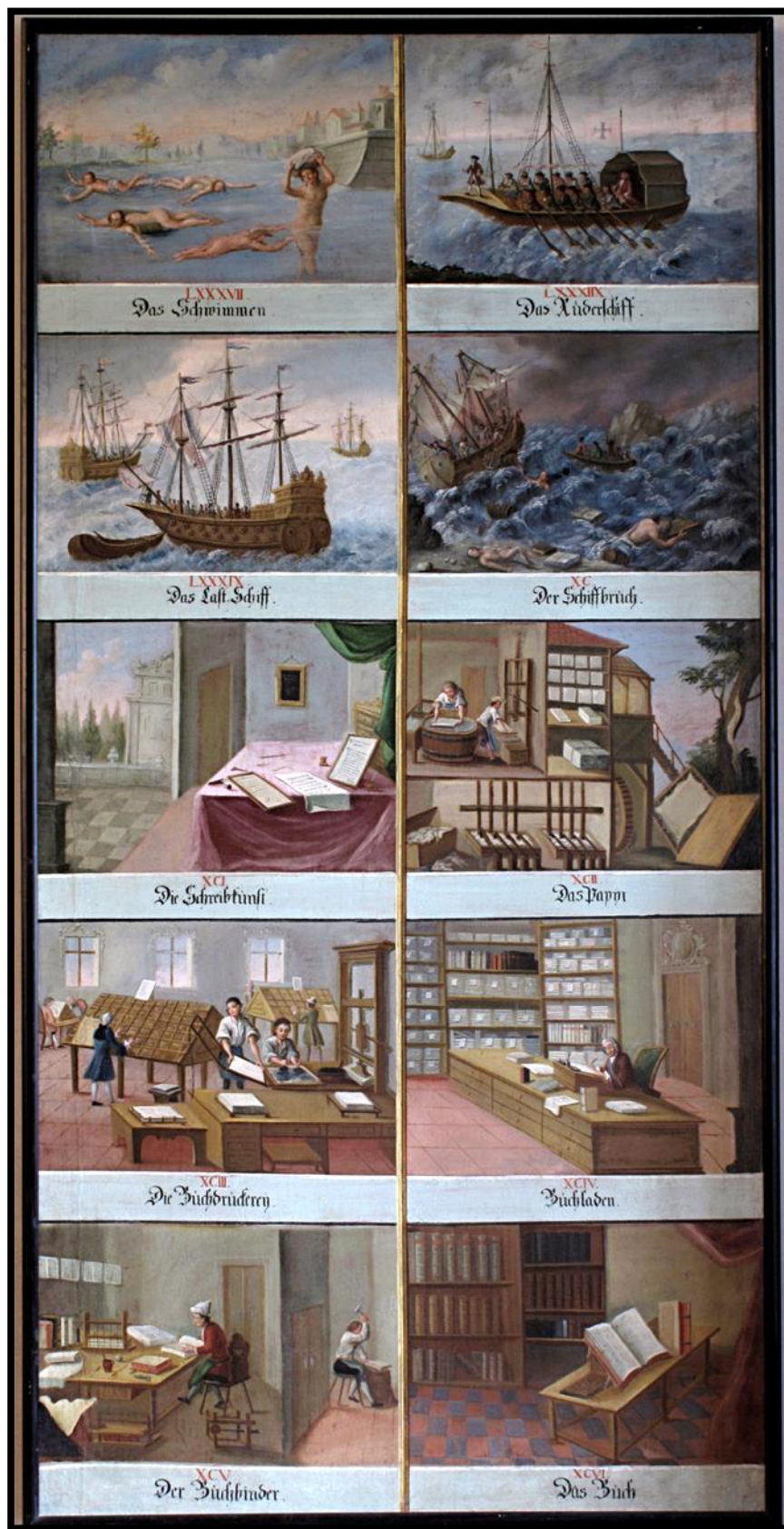
Obrázek 31 - Obrazy 62 - 71

Obrázek 32 - Obrazy 72 - 86

Obrázek 33 - Obrazy 87 – 96

8 Obrazový soubor *Orbis pictus* z hlediska didaktického

Soubor olejomalb ve Zlaté Koruně byl nazván podle Komenského spisu *Orbis pictus*, který vyšel v roce 1658. Bylo by omylem se domnívat, že Komenský je i autorem obrázků. Němec Endter, který k původně pouze latinskému textu, doplnil text německý, obstaral i dřevoryty s obrázky. Jejich autor není znám, ale právě tak, jako Schuechegger, tak i on nebyl žádný umělec, ale spíše řemeslník.

Orbis pictus je ve své podstatě encyklopedie, která provede čtenáře celým světem. Vše vychází od Boha, pak je popsána neživá a živá příroda, člověk, jak po stránce tělesné, tak i duševní, jeho činnosti tělesné, duševní i umělecké. Závěr je věnován opět náboženství. V celém rozčlenění je již na první zřejmá shoda se členěním didaktických obrazů ve Zlaté Koruně.

Nás bude zajímat první vydání s českým, byť i nepovedeným, českým textem. To vyšlo v roce 1685 ve slovenské Levoči. Latinsko – německý text byl doplněn nejen o češtinu, ale i o maďarštinu. Titulní list byl opatřen známým obrázkem s heslem „OMNIA SPONTU FLUANT ABSIT VIOLENTIA REBUS.“ (Vše nechť samovolně jen plyne, buď násilí vzdáleno věcí).⁴⁹

8.1 *Orbis pictus* versus obrazy zlatokorunské

Vyjdeme – li z názorů Komenského na vzdělání, aby se žáci učili s porozuměním, uvědoměle, aby to bylo jejich přání, touha a zájem, musíme nutně dojít k závěru, že zmiňovaná tereziánská reforma vzdělávání z děl Komenského přímo vycházela, a to jak z cílů v oblasti výchovy (poznat sebe a svět, ovládnout sebe sama, povznést se k Bohu), tak i v organizaci školství, s výjimkou předškolní výchovy.

Je nesporné, že opat Bylanský byl seznámen s učením Komenského a plně při provozu školy ve Zlaté Koruně respektoval jeho učení a řídil se jimi i v praxi. Zásady Komenského jsou patrné v celém jejím pojetí. Rozčlenění obrazů podle názvů a čísel je zcela shodné. Při provádění srovnávací analýzy musíme mít na vědomí, že

---

⁴⁹ KOMENSKÝ, J. A. *Orbis pictus* – přetisk vydání z roku 1685. Praha : Albatros 1979, s. 1.

u Komenského se jednalo o rytiny⁵⁰, u zlatokorunských desek o olejomalby. Celkem se dochovalo 69 obrazů, které ukazují na vyspělost didaktiky školy ve Zlaté Koruně.

8.1.1 Neživá příroda, flora

Třetí část obrazů byla používána při teoretické výuce neživé přírody a flory. Z deseti obrazů se dochovalo sedm, z nichž tři z nich, obraz č. 13, 14, 15 se odlišují od předlohy ztvárněním výjevů v souladu se současnými vývojovými trendy. Vydeme – li z dochovaných pomůcek školy a hospodářského zaměření kláštera, dojdeme k závěru, že této problematice byla věnována i velká část praktické výuky, což bylo zcela logické vzhledem ke složení žáků.

11	XI	Kameny	Kameny
12	XII	Strom	Strom
13	XIII	Stromy; ovoce (ovoce stromové)	Stromy; ovoce (ovoce stromové)
14	XIV	Květy	Květy
15	XV	Zahradní ovoce (zeliny)	Zahradní ovoce (zeliny)
16	XVI	Obilí	Obilí
17	XVII	Křoví (křovina)	Křoví (křovina)

Tabulka 4 - Neživá příroda

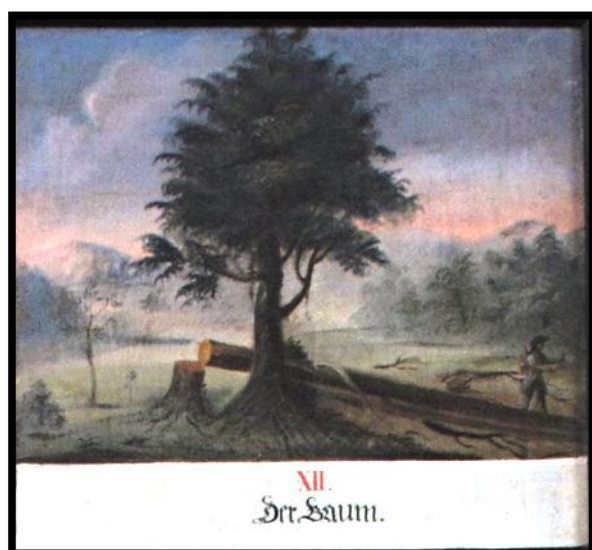
⁵⁰ Jako podklad pro srovnání s Komenského Orbis pictus byly použity u všech obrazů rytiny publikované ve vydání Orbis pictus z roku 1979 – Přetisk z roku 1685 (uvedeno v seznamu použité literatury).

XI.
Lapides. Die Steine.
A'kővek. Kamenü.

Obrázek 34 – XI. Kameny, výřez, foto autorka

XII.
Arbor. Der Baum.
Az Elő-fa. Scrom.

Obrázek 35 – XII. Strom, výřez, výřez, foto autorka

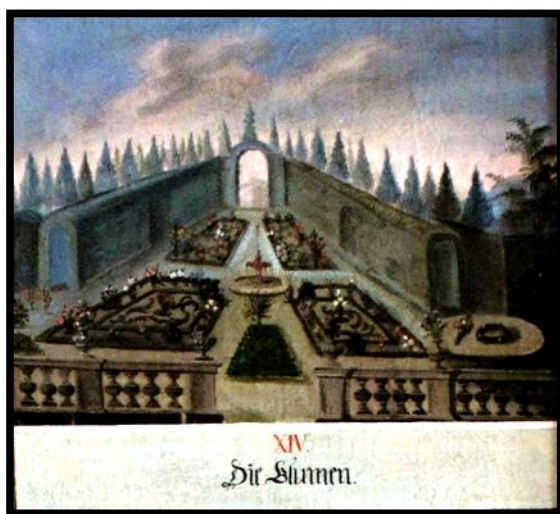

XIII.
 Fructus Arborum. Baum-Früchte.
 A' fának gyümöltsi. Szromonij-Öwocce.

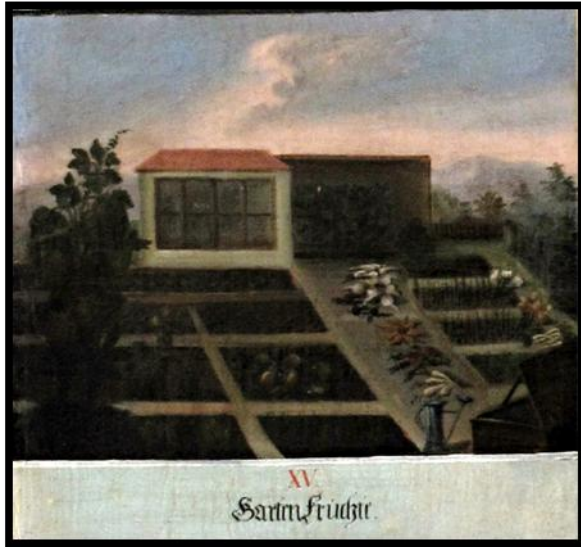
Obrázek 36 – XIII. Stromy; ovoce (ovoce stromové), výřez, foto autorka

XIV.
 Flores. Die Blumen.
 A' Virágok. Kwjetij.

Obrázek 37 – XIV. Květy, výřez, foto autorka

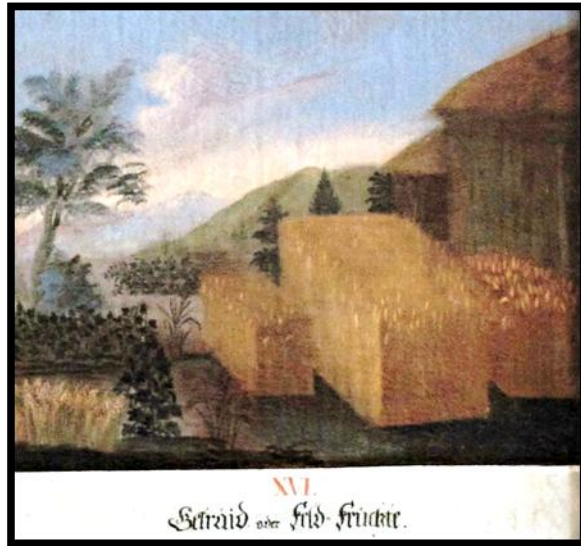

XV.
Olera. Garten-Früchte.

A' paréjok. Zabradné Ovocce.

Obrázek 38 – XV. Zahradní ovoce (zeliny), výřez, foto autorka

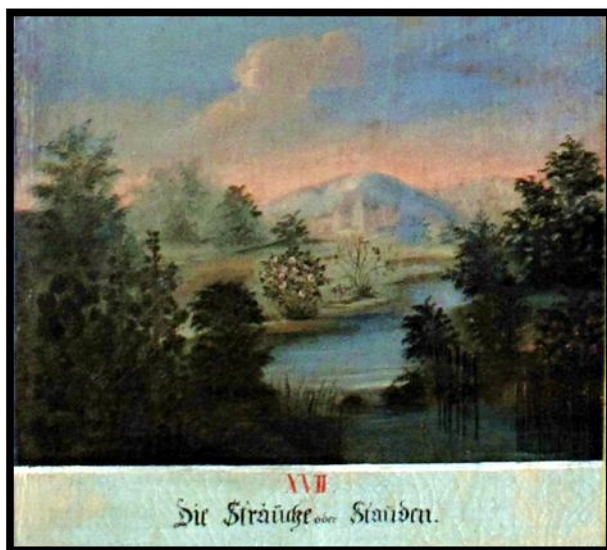
XVI.
Fruges. Getraid/ oder Feld-Früchte.

A' Veteményes magok. O bilij.
(Bogyú.)

Obrázek 39 – XVI. Obilí, výřez, foto autorka

XVII.
Früices. Die Sträuße
ober
Stauden.

A' Csemeték. Krowij.
auch
Krowina.

Obrázek 40 – XVII. Křoví (křovina), výřez, foto autorka

8.1.2 Živá příroda, fauna

Druhou částí jsou obrazy „živé přírody, fauny“. Jsou přesně řazeny a číslovány podle Komenského. Důsledně je uplatňována zásada názornosti a systematičnosti. Tím, že obrazy byly malovány na tabulích, byla výrazně podpořena i zásada soustavnosti, protože tyto obrazy prokazatelně visely ve školní třídě.

18	XVIII	Zvířata, ptáci	Zvířata, ptáci
19	XIX	Domácí ptactvo	Domácí ptactvo
20	XX	Zpěvní ptáci	Zpěvní ptáci

Tabulka 5 - Živá příroda

Obrázek 41 – XVIII. Zvířata, ptáci, výřez, foto autorka

XIX.
Aves Domésticæ. Haus-Geflugel.

A'házi Madarak. Domáce Ptáctvo.

Obrázek 42 – XIX. Domáci ptactvo, výřez, foto autorka

8.1.3 Člověk

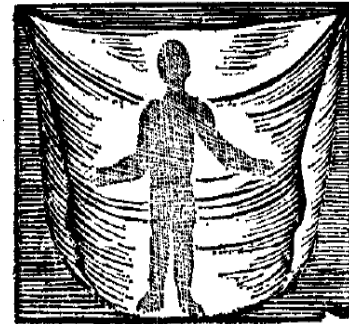
Z pravděpodobně původně devíti obrazů se dochovaly pouze dva. Budeme – li se však držet teorie, že přesnou předlohou pro obrazový cyklus bylo první vydání Orbis pictus, je pravděpodobné, že tato část sloužila k výuce základům anatomie na úrovni věkových a vědomostních možností žáků. Nedochované obrazy zobrazovaly: člověka, sedm etap člověka, vnější údy člověka, hlavu a ruce, maso a střevo, šlachy a kosti, smysly vnější a vnitřní, tudíž veškeré učivo, které mohli žáci navštěvující zlatokorunskou školu zvládnout.

42	XLII	Duše lidská	Duše lidská
43	XLIII	Znetvořený a zrůdný	Znetvořený a zrůdný

Tabulka 6 – Člověk

XLII.
 Anima Hominis. Die Seele des Menschen.
 Az Ember lelke. Душе Лидскá.

Obrázek 43 – XLII. Duše lidská, výřez, foto autorka

XLIII.
 Deformes & Monstrósi. Ungehalte und Mißgeburten.

Ektelenek és csuda termetűek. Szpatny & Potwornj.

Obrázek 44 - XLIII. Znetvořený a zrůdný, výřez, foto autorka

8.1.4 Člověk, jeho život a činnosti

Tento cyklus obrazů je nejobsáhlejší, dochovalo se všech 38 výjevů, které jsou jak v názvu, tak i v námětu shodné s Komenského Orbis pictus. Jedná se o lidské činnosti, z nichž alespoň některé žáci znali z praktického osobního života. Při sestavování tohoto souboru byla důsledně respektována vedle zásady názornosti i zásada systematickosti.

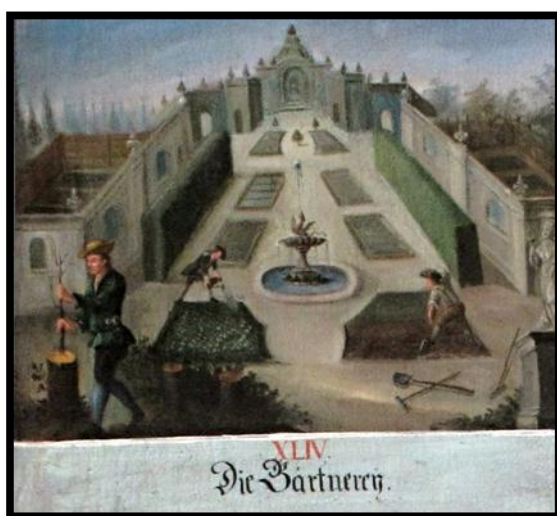
Nejprve jsou vyobrazeny venkovní práce, na ně navazují práce zobrazující zpracování prvotních produktů. Následně autor přechází do vnitřních prostor domu, k životu v obydlí a k řemeslům, které se zabývají interiérem. Pokud jsou na obrazech zachyceny osoby, mají na sobě dobové oblečení. K výrazně inovujícímu pojetí došlo u obrazů č. 44, 54, 57, 66, 69, 71, 72, 77, 79, které více, či méně zachycují činnosti okolo domu. Do určité míry můžeme konstatovat, že se jedná o zásadu vědeckosti. Nejméně změn oproti předloze je patrné v zachycení řemesel. Můžeme konstatovat, že u obrazů č. 45, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 70, 73, 74, 75, 76, 78, 80, 81 se jedná o shodu. Zrcadlově jsou zachycené pracovní činnosti na obrazech č. 48, 49, 58. Považujeme - li zachycení výjevů na obrazech za pravdivé vyobrazení, což je pravděpodobné vzhledem k ostatním vyobrazením, musíme konstatovat, že technický pokrok se právě v této oblasti, kterou se živilo nejvíce obyvatel rakouského císařství, téměř zastavil.

44	XLIV	Zahradní práce (Zahradní oprava)	Zahradní práce (Zahradní oprava)
45	XLV	Polní práce (Polní oprava)	Polní práce (Polní oprava)
46	XLVI	Chování dobytka	Chování dobytka
47	XLVII	Dělání medu	Dělání medu
48	XLVIII	Mlynářství	Mlynářství
49	XLIX	Pekařství	Pekařství
50	L	Rybářství	Rybářství
51	LI	Lov ptáků	Lov ptáků
52	LII	Myslivci (lovení zvěře, hon)	Myslivci (lovení zvěře, hon)
53	LIII	Řeznictví (řeznické práce)	Řeznictví (řeznické práce)
54	LIV	Kuchařství (práce v kuchyni)	Kuchařství (práce v kuchyni)
55	LV	Vinobraní	Vinobraní
56	LVI	Pivovarnictví	Pivovarnictví
57	LVII	Hostina (banket)	Hostina (banket)
58	LVIII	Dělání (zpracování) lnu	Dělání (zpracování) lnu
59	LIX	Tkaní (látek)	Tkaní (látek)
60	LX	Připravování (bělení) plátna	Připravování (bělení) plátna
61	LXI	Krejčí	Krejčí
62	LXII	Švec	Švec
63	LXIII	Tesař	Tesař
64	LXIV	Murař (zedník)	Murař (zedník)
65	LXV	Nástroje	Nástroje
66	LXVI	Dům	Dům
67	LXVII	Baně, horníci	Baně, horníci
68	LXVIII	Kovář	Kovář
69	LXIX	Stolař a soustružník	Stolař a soustružník
70	LXX	Hrnčič	Hrnčič
71	LXXI	Zařízení domu (vnitřní části)	Zařízení domu (vnitřní části)

72	LXXII	Jizba a spací komora (ložnice)	Jizba a spací komora (ložnice)
73	LXXIII	Studnice (hluboké)	Studnice (hluboké)
74	LXXIV	Koupel	Koupel
75	LXXV	Bradýřská světnice (holičství)	Bradýřská světnice (holičství)
76	LXXVI	Konírna (maštal, stáje)	Konírna (maštal, stáje)
77	LXXVII	Hodinářství	Hodinářství
78	LXXVIII	Malířství	Malířství
79	LXXIX	Zrcadla	Zrcadla
80	LXXX	Bednář	Bednář
81	LXXXI	Provazník a řemenář	Provazník a řemenář

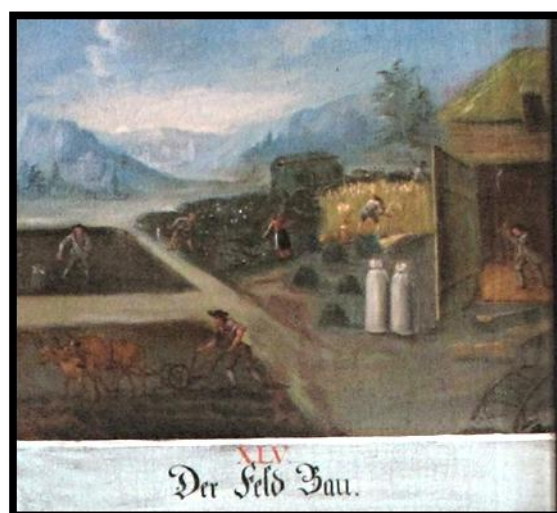
Tabulka 7 - Člověk, jeho život a činnosti

XLIV.
Hortórum Cultúra. Die Bärtneren.
Az kertnek művelése. Zabradnű Sprawa.

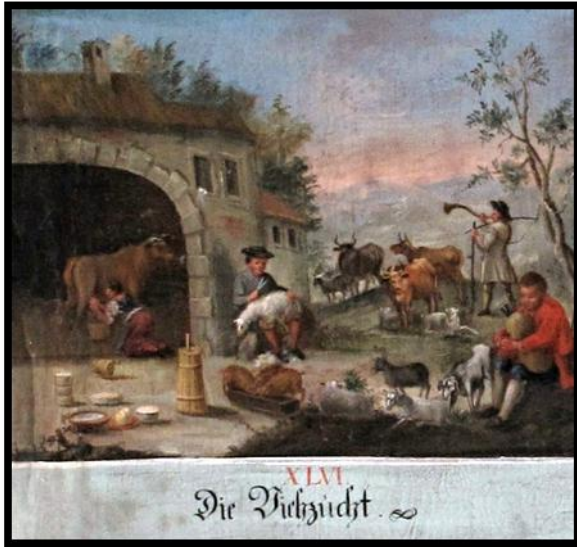
Obrázek 45 - XLIV. Zahradní práce, výřez, foto autorka

XLV.
Agricultúra. Der Feldbau.
Szántás vetés. (Majorkodás, földművelés)
Sprawa Rolnű.

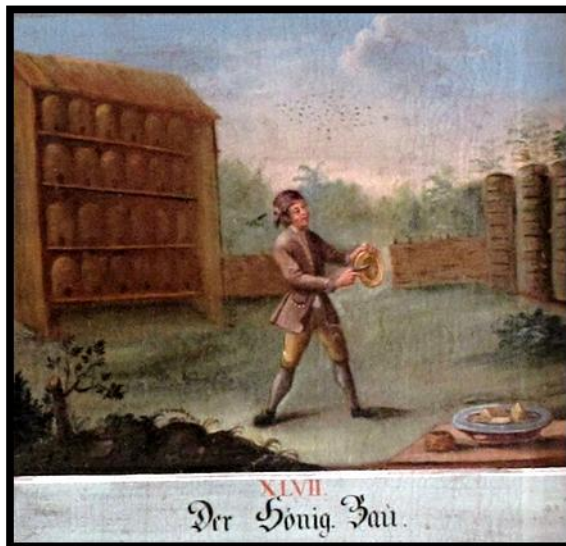
Obrázek 46 - XLV. Polní práce, výřez, foto autorka

XLVI.
 Pecuria. Die Vieh-Zucht.
 A' Barommal való Bánás.
 Chovanij Dobytka.

Obrázek 47 - XLVI. Chování dobytka, výřez, foto autorka

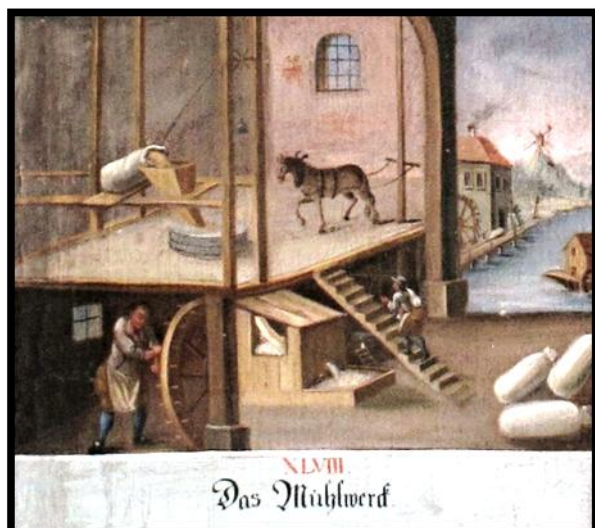

XLVII.
 Mellificium. Der Honig-Bau.

A' Méz-Gyűjtés. Delánij Medit.

Obrázek 48 - XLVII. Dělení medu, výřez, foto autorka

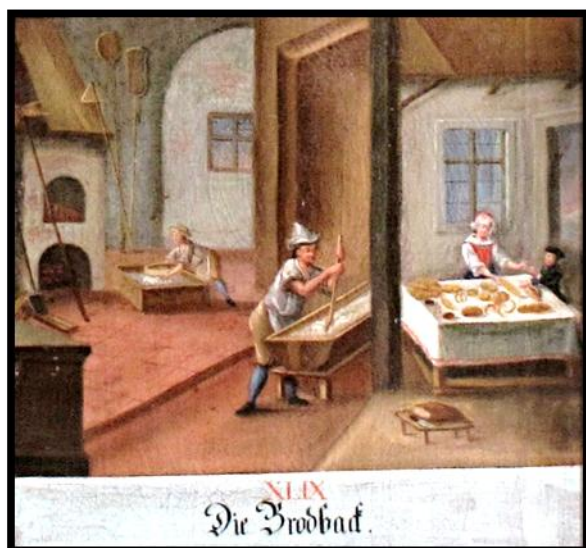

XLVIII.
Molitúra. Das Mühlwerk.

Az Órlés. Mlynárství.

Obrázek 49 - XLVIII. Mlynárství, výřez, foto autorka

XLIX.
Panificium. Die Brodback.

A' Kenyér-Csinálás,
(Sütés.)
Pékárství.

Obrázek 50 - XLIX. Pekařství, výřez, foto autorka

Piscatio. ^{L.} Die Fischeien.

Az Halászás. ^{Rybářství.}
(Covenij Ryb.)

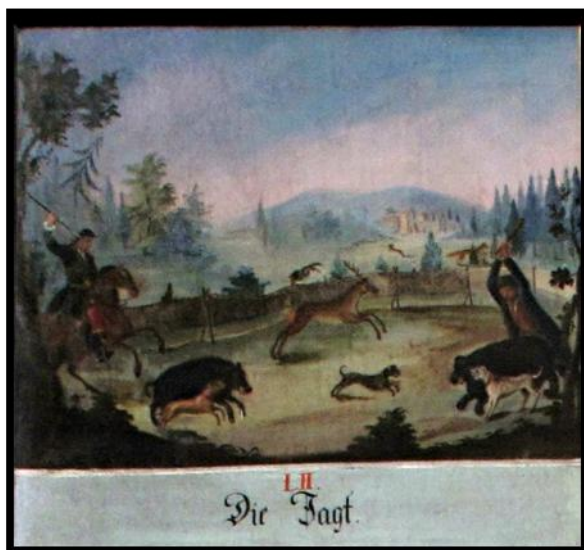
Obrázek 51 - L. Rybářství, výřez, foto autorka

^{LI.}
Aucupium. Der Vogelfang.
A' Madarászás. ^{Plácnyecwo.}
(Covenij Plácnyecwo.)

Obrázek 52 - LI. Lov ptáků, výřez, foto autorka

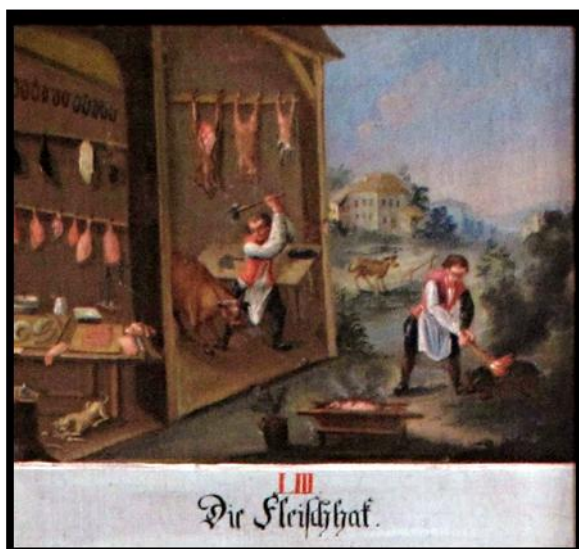

Venátus. ^{LII.} Die Jagt.

A' Vadászás. ^{Myslivostvoj.}
(Lovenij Zverij)

Obrázek 53 - LII. Myslivci (lovení zvěře, hon), výřez, foto autorka

Laniónia. ^{LIII.} Die Fleischhack.

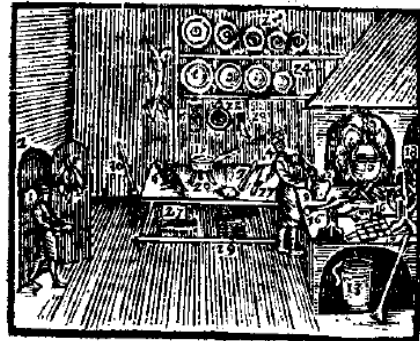

A' Mészárság. ^{Řeznictvij.}
(Dasfarstvij.)

Obrázek 54 - LIII. Řeznictví (řeznické práce), výřez, foto autorka

LIV.
Coquinaria. Das Kochwerck.
A' szakátsság. Kuchárstwiij.

Obrázek 55 - LIV. Kuchařství (práce v kuchyni), výřez, foto autorka

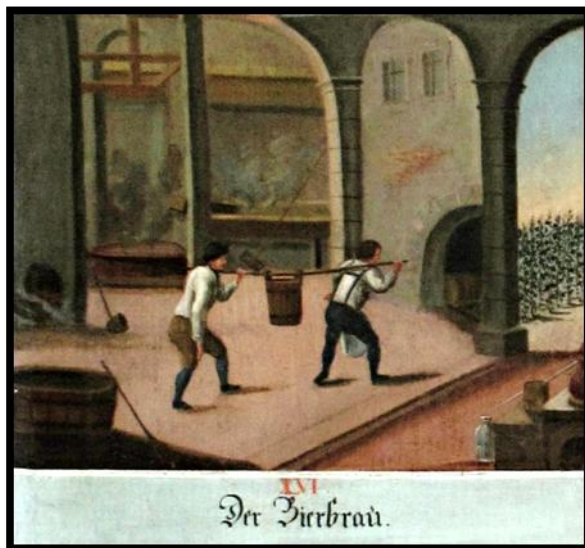

LV.
Vindémia. Die Weinlese.
A' Szüret. Winobránij.

Obrázek 56 - LV. Vinobraní, výřez, foto autorka

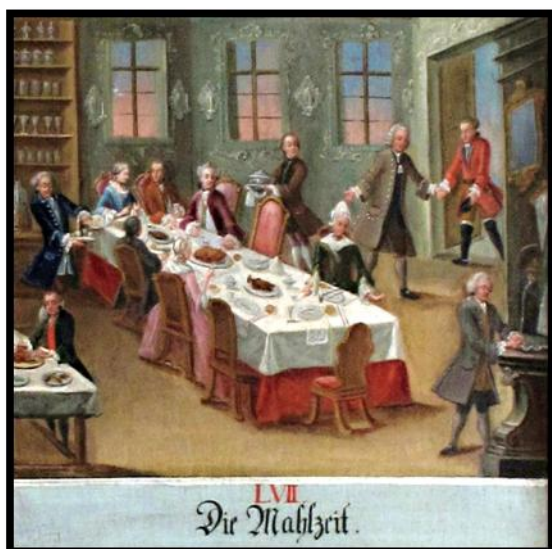

LVI.
Zythopoeia. Die Bier-Bratt.

A' Ser-főzés. ¹ Pivovarstviy.

Obrázek 57 - LVI. Pivovarnictví, výřez, foto autorka

LVII.
Convivium. Die Mahlzeit.
A' Vendégség. Hostina. (Pankéc.)

Obrázek 58 - LVII. Hostina, výřez, foto autorka

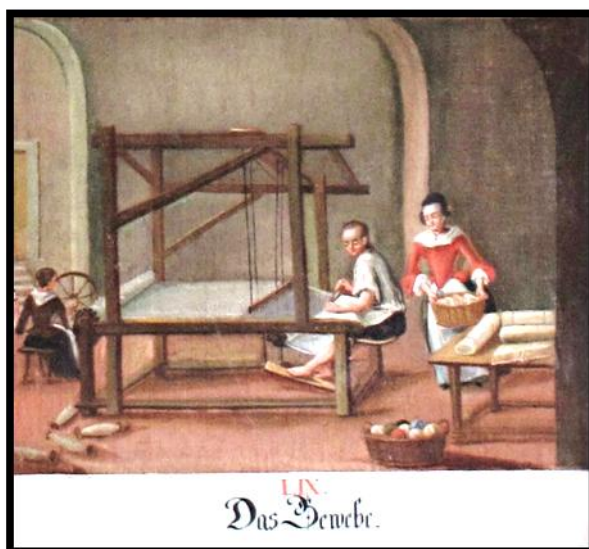

LVIII.
Traſtatio Lini. Flachs-Arbeit.

A' Len-mívelés. Delányi Lini.

Obrázek 59 - LVIII. Dělání (zpracování) lnu, výřez, foto autorka

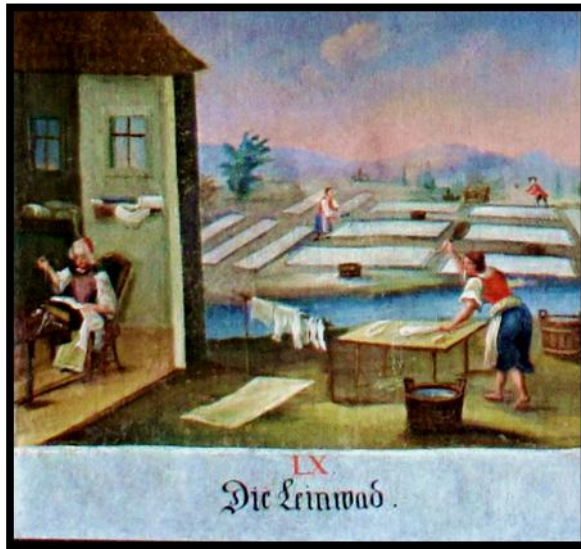

LIX.
Textúra. Das Gewebe.

A' Szövés, (Takácsfág.)
Flacswij/
(Flachs-Remello.)

Obrázek 60 - LIX. Tkaní, výřez, foto autorka

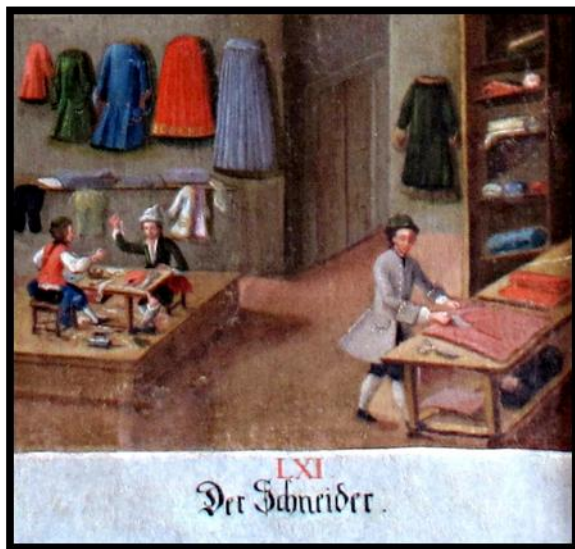

LX.
Lintea, Die Leinwat.

A' Váznok. Wyprawowanij
Plátna.

Obrázek 61 - LX. Připravování (bělení) plátna, výřez, foto autorka

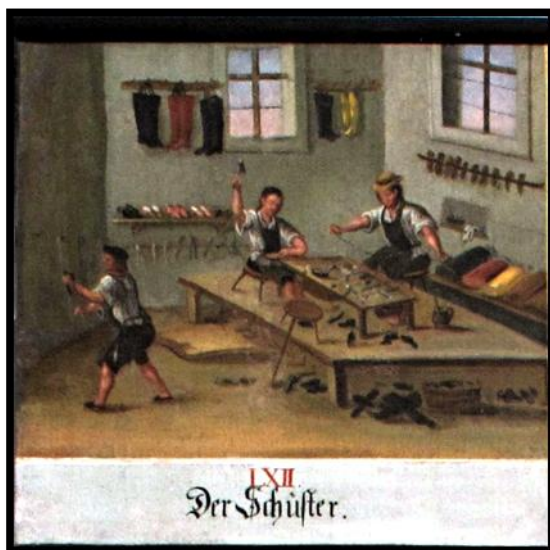
LXI.
Sartor. Der Schneider.

A' Szabó. Kregciji.
(Kragec.)

Obrázek 62 - LXI. Krejčí, výřez, foto autorka

LXII.
Sutor. Der Schuster.

A' Varga. Švec.

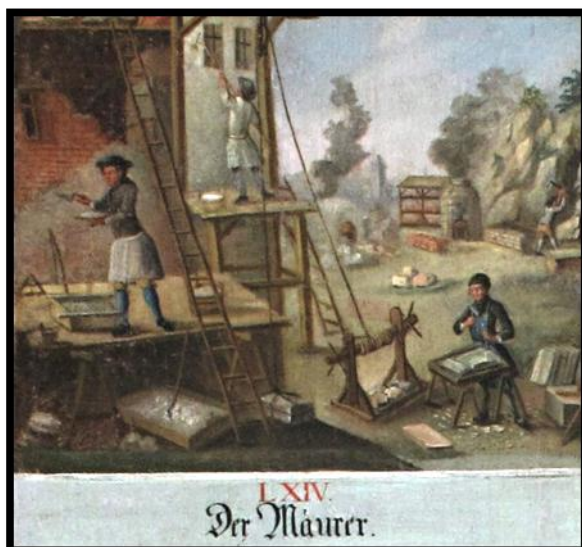
Obrázek 63 - LXII. Švec, výřez, foto autorka

LXIII.
Faber-Lignarius. Der Zimmermann.
Az Acs. Tesář.

Obrázek 64 - LXIII. Tesař, výřez, foto autorka

LXIV.
Faber-Murarius. Der Mäurer.

A' Kó-Mives. Murár.

Obrázek 65 - LXIV. Zedník, výřez, foto autorka

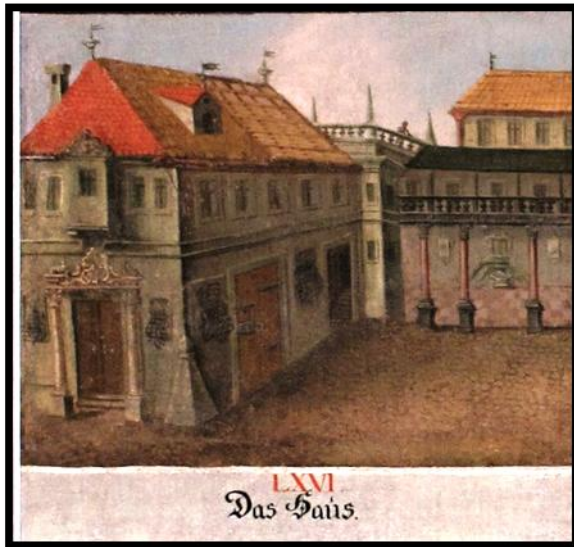

LXV.
Máchinæ. Gewerck-Zeug.

Mesterfégés Emelő-szerkezámok.
Nastroge K dwojbanij Ter chy.

Obrázek 66 - LXV. Nástroje, výřez, foto autorka

LXVI.
 Domus. Das Haus.
 Az Ház. Dům.

Obrázek 67 - LXVI. Dům, výřez, foto autorka

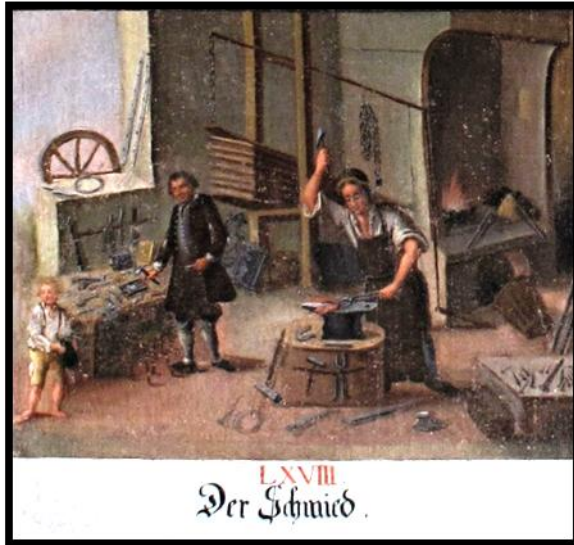
LXVII.
 Metallifodina. Die Erzgrube.

Az Ercz-Bánya.
 Baňa.

Obrázek 68 - LXVII. Baně, výřez, foto autorka

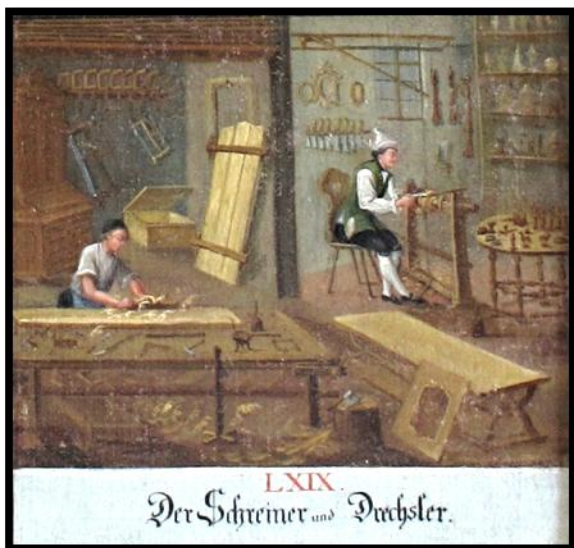

LXVIII.
Faber-Ferrarius. Der Schmied.

A' Kovács. Kowác.

Obrázek 69 - LXVIII. Kovář, výřez, foto autorka

LXIII.
Faber-Lignarius. Der Zimmermann.
Az Acs. Ácsár.

Obrázek 70 - LXIX. Stolař a soustružník, výřez, foto autorka

LXX
Der Dopffer.

LXX.
Figulus. Der Köpffer.

A' Fazékas. Hrnčar.

Obrázek 71 - LXX. Hrnčíř, výřez, foto autorka

LXXI.
Die Haus Gemächer.

LXXI.
Partes Domus. Die Hausgemächer.

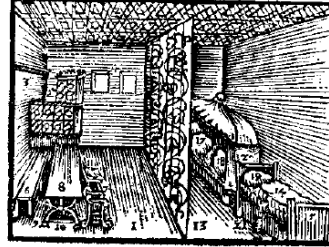

Az Háznak Rekefzei, (Ház.Epületek.)
Domu Czasty.

Obrázek 72 - LXXI. Zařízení domu (vnitřní částí domu), výřez, foto autorka

LXXII.
 Hypocaustum cum Dormitorio. Die Stube und Kammer.

A' Szoba az Agyas-Házal. Vizba és Spacy-Komort.

Obrázek 73 – LXXII. Jizba a spací komora (ložnice), výřez, foto autorka

LXXIII.
 Putei. Schöpf-Brunnen.

Kútak. Studnice. (hluboké)

Obrázek 74 - LXXIII. Studnice (hluboké), výřez, foto autorka

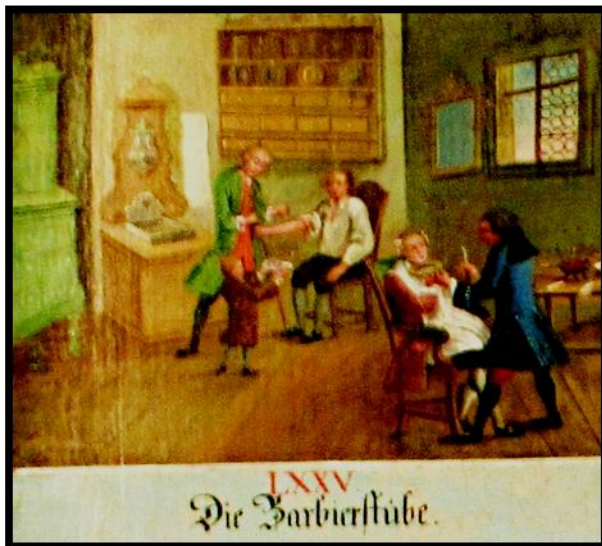

LXXIV.
Balneum. Das Bad.
A' Fördö. Kúpel.

Obrázek 75 - LXXIV. Koupel, výřez, foto autorka

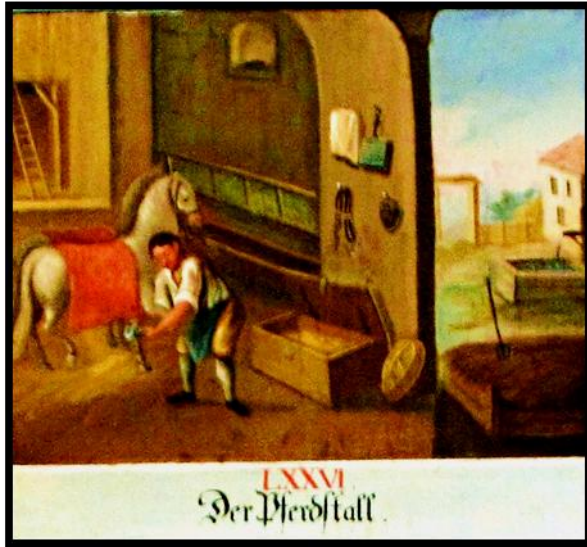

LXXV.
Tonstrina. Die Barbierstüb.

A' Barbély Mühely. Bradýřská Světnice,
(Bartwyrne.)

Obrázek 76 - LXXV. Bradýřská světnice (holičství), výřez, foto autorka

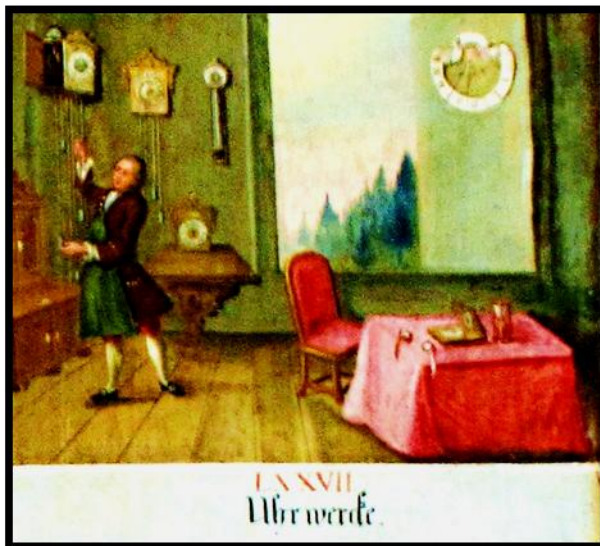

LXXVI.
Equile. Der Pferd stall.

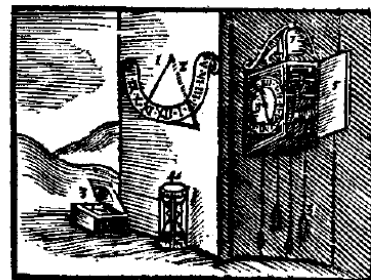

A' Ló-Istalo. Stayne.
(Stall.)

Obrázek 77 - LXXVI. Konírna (mařtal, stáje), výřez, foto autorka

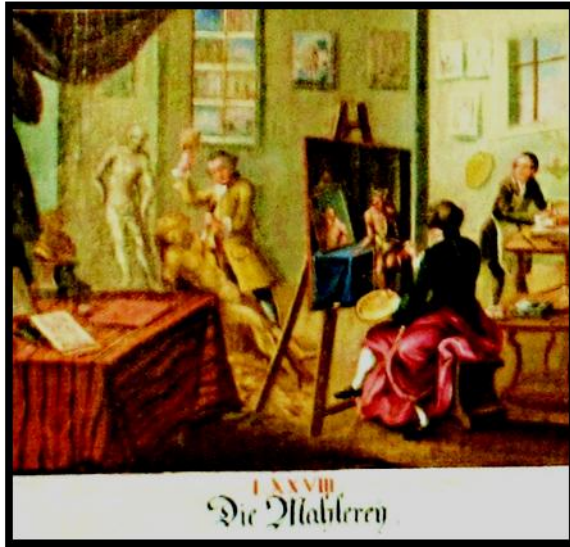
LXXVII.
Horologia. Uhrwercke.

Ora-Mutatók. (Ora-Mivek.)
Orloge. (Zygerij.)

Obrázek 78 - LXXVII. Hodinařství, výřez, foto autorka

Obrázek 79 - LXXVIII. Malířství, výřez, foto autorka

LXXVIII.
Pictura. Die Malerey.

A' Kép-Írás. Malárstwy.

Obrázek 80 - LXXIX. Zrcadla, výřez, foto autorka

LXXIX.
Specularia. Gesicht Gläser.

Nézésre (szemnek) szolgáló üvegek.
Zrcadlá.

LXXX.
Viétor. **Der Böttcher.**
[Bittner.]

A' Kadár. [Pintér.]
Bednár.

Obrázek 81 - LXXX. Bednár, výřez, foto autorka

LXXXI.
Reftio
&
Lorarius. **Der Seiler**
und
Riemer.

A' Kötéljártó
és
Szijártó. **Porrágnif**
a
Kemenár.

Obrázek 82 - LXXXI. Provazník a řemenář, výřez, foto autorka

8.1.5 Doprava, pohyb člověka

Tohoto tématu se týká devět obrazů a všechny se dochovaly. Všechny se v názvech shodují s názvy Komenského. V provedení dochází k drobným odchylkám, které však vznikly na základě pokroku. Shoda je u obrazů č. 82, 84, 85, 86, 88, 90, ke změně pozadí došlo u obrazů č. 84, pojetí v duchu současného vývojového trendu se objevuje u obrazu č. 89, zrcadlově je vytvořen obraz č. 83 a 86.

82	LXXXII	Pocestní (vandrovníci)	Pocestní (vandrovníci)
83	LXXXIII	Jezdec	Jezdec
84	LXXXIV	Vozy	Vozy
85	LXXXV	Formanství	Formanství
86	LXXXVI	Přechod přes vodu	Přechod přes vodu
87	LXXXVII	Plavání	Plavání
88	LXXXVIII	Loď, která vesly bývá hnána (veslice)	Veslice
89	LXXXIX	Nákladní člun	Nákladní člun
90	XC	Zlámaný člun (vrak)	Zlámaný člun (vrak)

Tabulka 8 - Doprava, pohyb člověka

LXXXII.
 Viátor. Der Wandersmann.
 Az úton-járó. Pocestný.
 (Vandrowník)

Obrázek 83 - LXXXII. Pocestní (vandrovníci), výřez, foto autorka

LXXXIII.
 Eques. Der Reuter.
 A' Lovafs. Gezdec.

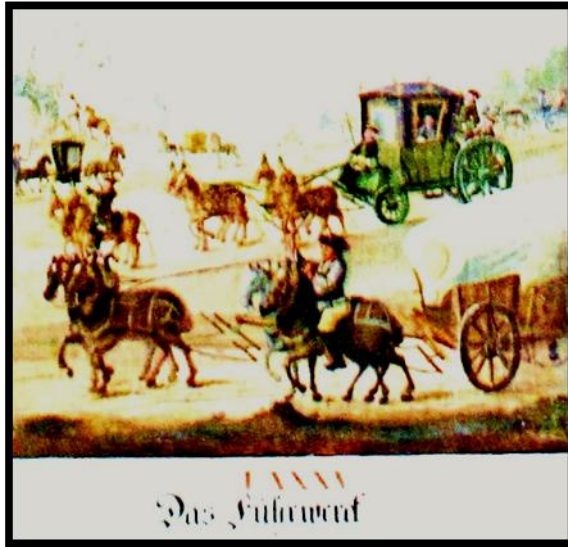
Obrázek 84 - LXXXIII. Jezdec, výřez, foto autorka

LXXXIV.
 Vehicula. Die Wagen.
 A' Szekerek. Wozz.

Obrázek 85 - LXXXIV. Vozy, výřez, foto autorka

LXXXV.
 Veštúra. **Das Fuhrwerk.**
 A' Szekerezés. **Furmanstwj.**

Obrázek 86 - LXXXV. Formanství, výřez, foto autorka

LXXXVI.
 Tránfitus Aquárum. **Die Ueberfuhr.**

A' Vizeken valo által-menés,
 (költözkedés.)
Přechod prež Wody.

Obrázek 87 - LXXXVI. Přechod přes vodu, výřez, foto autorka

LXXXVII.
Natátus. Das Schwimmen.

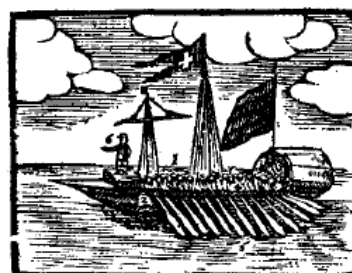

Az Ufzás. Plówanij.

Obrázek 88 - LXXXVII. Plavání, výřez, foto autorka

LXXXVIII.
Navis-Actuaria. Das Ruder Schiff.

Az Evezős-Hajó.
Cobij/kerá Vestly býwá Gnáta.

Obrázek 89 - LXXXVIII. Veslice, výřez, foto autorka

LXXXIX.
 Navis-Oneraria. Das Lastschiff.
 A' Terh-hordozo Hajó.
 Sziff Nacládny.

Obrázek 90 - LXXXIX. Nákladní člun, výřez, foto autorka

XC.
 Naufragium. Der Schiffbruch.

Az Hajó-Törés. Zlamany Sziffu.

Obrázek 91 - XC. Zlámáný člun (vrak), výřez, foto autorka

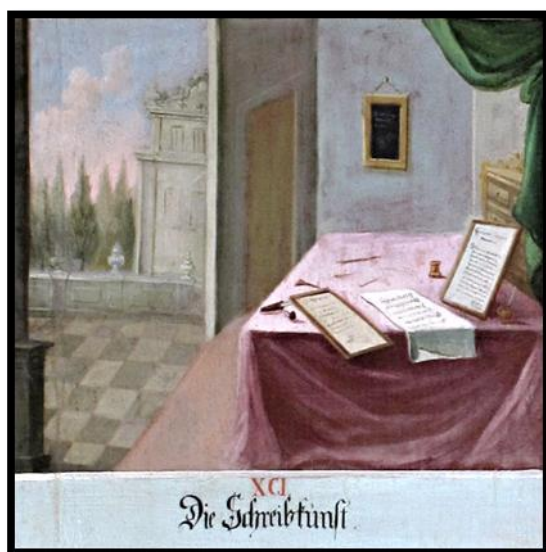

8.1.6 Papír, knihy

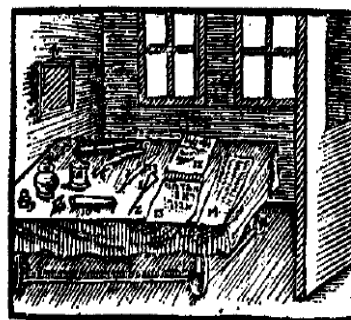
Z tohoto cyklu se dochovalo šest obrazů, což je shodný počet jako u Komenského, obrazy jsou stejně řazené a nazvané. Z pohledu zpracování námětů je dokonalá shoda u obrazu č. 95, poloviční shoda u obrazu č. 96, u obrazů č. 92 a 94 je pouze obrácená kompozice, obrazy č. 91, 93 jsou vytvořeny z pohledu tvůrce 2. poloviny 18. století tak, jak toto prostředí žáci znali.

91	XCI	Pisárna	Pisárna
92	XCII	Papír	Papír
93	XCIII	Tiskárna	Tiskárna
94	XCIV	Knihárna (knihovna)	Knihárna (knihovna)
95	XCV	Knihář	Knihář
96	XCVI	Knih	Knih

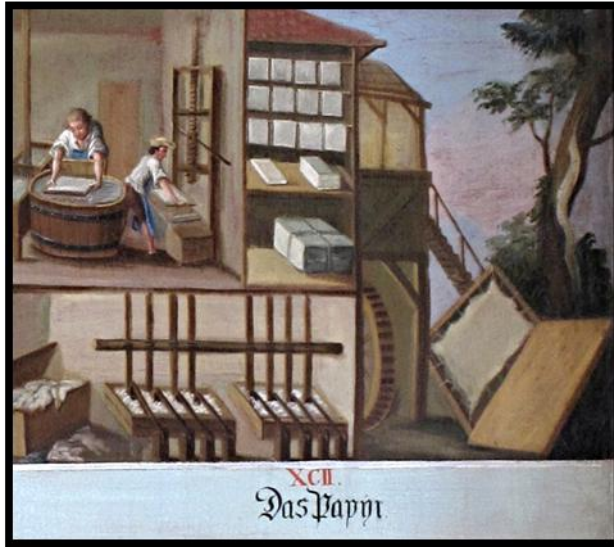
Tabulka 9 - Papír, knihy

XCI.
 Ars Scriptoria. Die Schreib-Kunst.
 Az Író-Deáki Mesterség. (Az Író-Deákság)
 Kunst/ neb Vmeny Pisárske.

Obrázek 92 - XCI. Pisárna, výřez, foto autorka

XCII.
Papyrus. Das Papier.

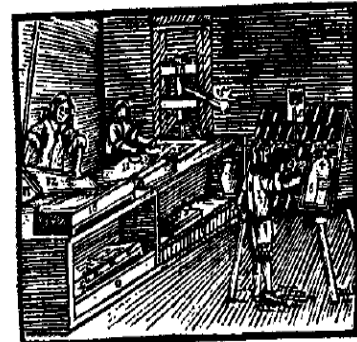

A' Papiros. Papier.

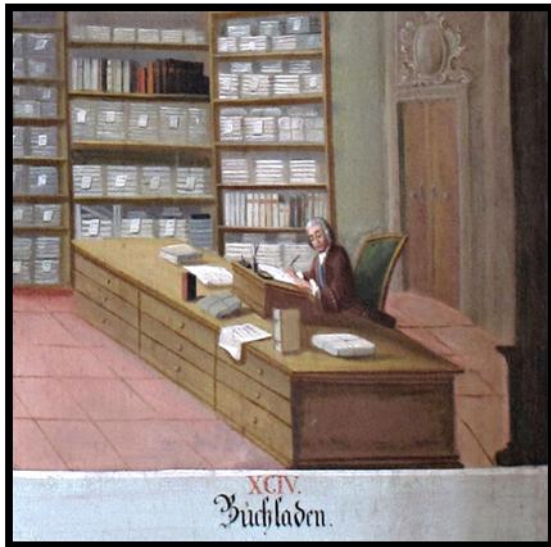
Obrázek 93 - XCII. Papír, výřez, foto autorka

XCIII.
Typographia. Die Buchdruckerey.
A' Könyv-nyomtatás. Druckeria.

Obrázek 94 - XCIII. Tiskárna, výřez, foto autorka

XCIV.
Bibliopolium. Der Buchladen.

Obrázek 95 - XCIV. Knihárna (knihovna), výřez, foto autorka

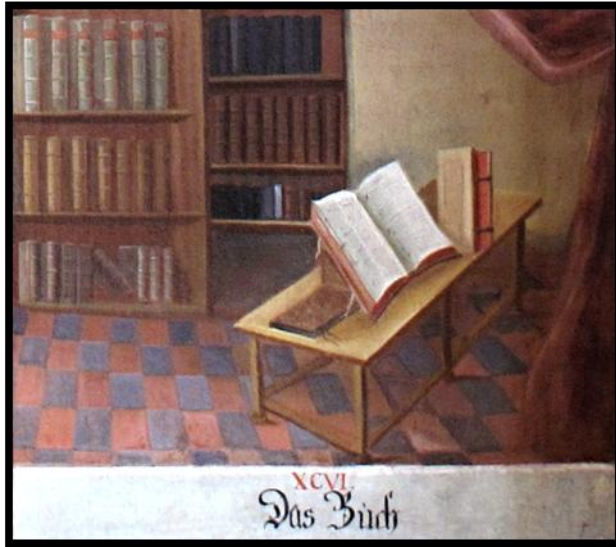

XCV.
Bibliopégus. (Compactor.)
Der Buchbinder.

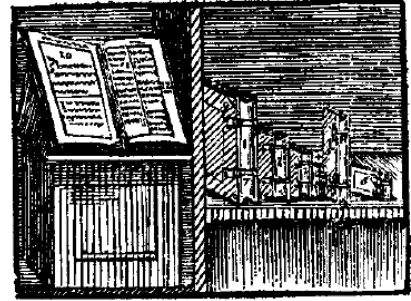

A' Könyv-Kötő. Knyhář.

Obrázek 96 - XCV. Knihař, výřez, foto autorka

XCVI.
Liber. Das Buch.

A' Könyv. Kniha.

Obrázek 97 - XCVI. Kniha, výřez, foto autorka

8.1.7 Vzdělávání

O těchto obrazech je již pojednáno v 6. kapitole. Můžeme konstatovat, že měly spíše doplňující charakter, než didaktický.

97	XCVII	Škola	Škola
98	XCVIII	Studovna	Studovna
99	XCIX	Kumšt mluvení (umění mluvení)	Kumšt mluvení (umění mluvení)
100	C	Přípravy muziky (hudební nástroje)	Přípravy muziky (hudební nástroje)

Tabulka 10 – Vzdělávání

8.1.8 Analýza obrazů

Na základě empirické analýzy, která byla použita v předchozích kapitolách, bylo skutečně shromáždění podkladů a provedeno srovnání rytin z knihy Komenského *Orbis pictus* s olejovými obrazy Schuecheggera ze Zlaté Koruny.

Stehlíková se ve svém pojednání *Obrazy zlatokorunské školy* odvolává na některé vydání Komenského díla z 18. století, konkrétně na vydání z roku 1776, které bylo zaevidováno v klášterní knihovně.⁵¹ Ovšem právě v tomto vydání nesouhlasí čísla obrazů zlatokorunských s rytinami v Komenského knize.

Vezmeme – li do úvahy výsledky provedené srovnávací analýzy, kterými je absolutní shoda s názvy obrazů a tematickými náměty obrazů, můžeme konstatovat, že předlohou ke vzniku didaktických obrazů bylo 1. vydání Komenského *Orbis pictus* z roku 1685, které bylo vydáno v Levoči.⁵² Na tomto tvrzení nic nemění ani skutečnost, že se konkrétně tato kniha v předávacím protokolu inventáře knih kláštera Zlatá Koruna nenašla, protože se nelze s určitostí opřít o úplnost tohoto dokumentu. Pokud vyjdeme

⁵¹ GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. s. 314. ISBN 978-80-85033-09-0. „Jako předloha pro tyto obrazy posloužilo zřejmě některé z vydání Komenského *Orbis pictus* z 18. století.“

⁵² Příloha III - Graf 1

z tohoto předpokladu, jsme schopni doplnit názvy a tematické okruhy nedochovaných zlatokorunských obrazů.⁵³

8.2 Didaktický přínos zlatokorunských desek

Jen těžko můžeme z dnešního pohledu analyzovat používané vyučovací metody. V každém případě je nutné ocenit vyučovací metody zlatokorunské školy a to i z pohledu dnešního vyučování. Učitelé měli stanovené výukové cíle, které směřovaly k základnímu cíli, kterým je rozvoj vzdělanostního profilu žáka a současně na něho působit ve smyslu výchovných cílů.

Důsledně byly uplatňovány didaktické zásady Komenského⁵⁴. Vzniklé obrazy svědčí o zásadě názornosti, kterou je snaha o přiblížení neznámého žákům. Obrazy visely ve školní třídě tak, aby mohly být průběžně používány při výuce a tím i podporována soustavnost učení. Zásada aktivity byla aplikována jak při teoretickém vyučování, tak i při praktické výuce. Vzhledem k věkovému složení žáků lze předpokládat i cykličnost výuky, tudíž zásadu trvalosti. Podle provedení obrazů usuzujeme i na využití zásady přiměřenosti, protože všechny obrazy byly vytvořeny tak, aby byly srozumitelné žákům všech věkových skupin. Podle zápisu v třídní knize Borovského, učitel záměrně sledoval při vyučovacím procesu aktivitu žáků, kterou následně slovně hodnotil. Z tohoto zjištění vyplývá, že si uvědomoval vztahy mezi učitelem a žáky, sledoval a hodnotil nadstandardní výkony ať kladně nebo záporně ve vztahu žáka ke konkrétnímu předmětu a pravděpodobně i reakci žáků na konkrétní použité vyučovací metody. Snažil se žáky přimět k vyšší aktivitě, což do značné míry podmiňuje jak kvantitu, tak i kvalitu jejich vědomostí.

Při výuce byly splněny tři základní předpoklady pro uvedení didaktických zásad do praxe. Byly respektovány předpoklady žáků, byly vytvořeny nadstandardní materiální podmínky. Škola byla zabezpečena i po stránce organizace a po příchodu Borovského se ve škole objevuje i výrazná osobnost učitele, která byla zárukou kvalitního vyučovacího procesu.

---

⁵³ Příloha II

⁵⁴ KOMENSKÝ, J. A. *Velká didaktika*. 2. vyd. Bratislava : SPN, 1991. s. 98 – 135. ISBN 80-08-01022-3.

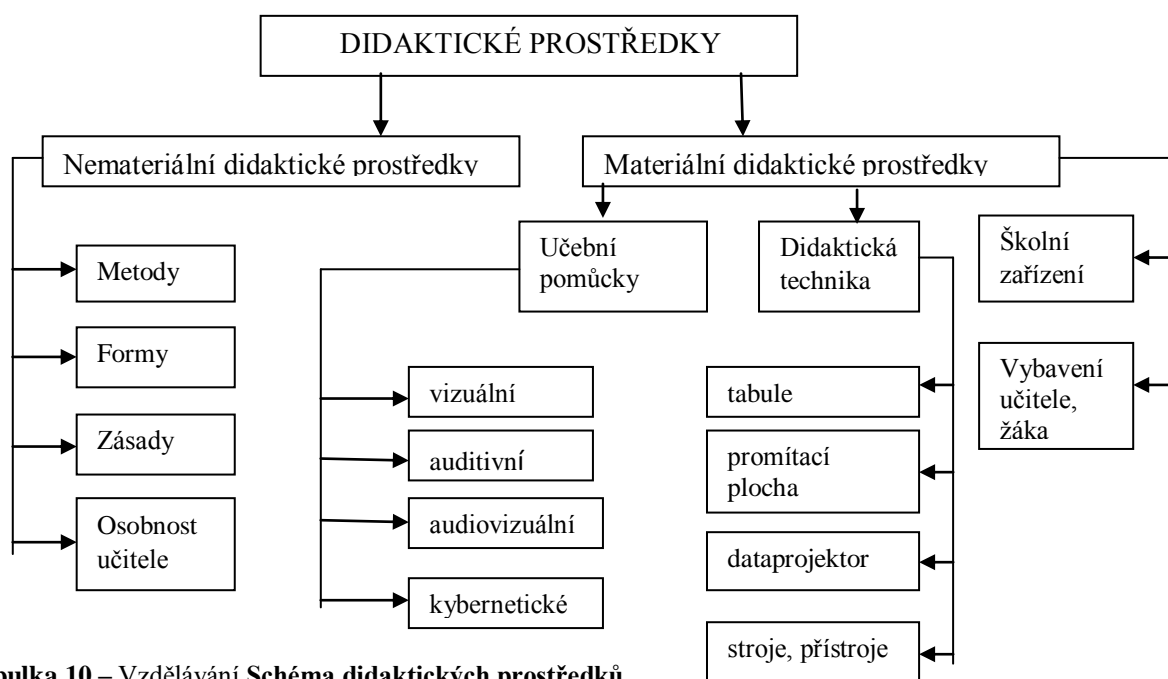
Pro pedagogické pojetí zlatokorunské školy pak nejlépe vyhovuje definice Pařízka, který konstatoval, že předmětem pedagogiky je „výchova ve všech formách a obsazích i vztazích“.⁵⁵

---

⁵⁵ PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. s. 25. ISBN 80-7367-047-X.

9 Komparace zlatokorunských artefaktů s moderní digitální technikou

Je samozřejmostí, že s rozvojem techniky jsou dnes ve vyučovacím procesu využívány stále nové didaktické prostředky, které kladou zvýšené nároky na kompetence učitelů s nimi pracovat. Tak jako v minulosti, i dnes rozumíme didaktickými prostředky vše, co napomáhá učiteli a žákům k dosažení výchovně vzdělávacích cílů. „Pojem didaktické prostředky jako kategorie didaktická zahrnuje všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. Jde o takové předměty, které v úzké souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají dosažení výchovně-vzdělávacích cílů“.⁵⁶ Prostředkem k dosažení cílů mohou být vyučovací metody, organizační formy, didaktické zásady, ale také učebnice, školní tabule, třída, výpočetní technika. Tvoří komplex různých prostředků, které lze rozdělit na materiální a nemateriální didaktické prostředky.⁵⁷ Pro schéma didaktických prostředků vyjdeme z názorů J. Skalkové.⁵⁸

Tabulka 10 – Vzdělávání Schéma didaktických prostředků

⁵⁶ MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1995. s. 50.

⁵⁷ Materiální didaktické prostředky zde chápeme jako učební pomůcky – jsou nositeli obsahu, mohou to být předměty, písemné nebo obrazové údaje, grafy apod. a didaktickou techniku – souhrn technických zařízení, které slouží k demonstraci vlastních učebních pomůcek.

⁵⁸ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha : Grada, 2007. s. 249. ISBN 978-80-247-1821-7.

Vhodná kombinace didaktických prostředků záleží na pedagogických dovednostech, které tvoří součást vyučovacího stylu učitele. I v dnešní době se považuje za nejefektivnější způsob vyučování vizualizace. Z tohoto důvodu se nejčastěji využívají právě vizuální pomůcky. Vidíme zde shodu s činností opata Bylanského a jeho školy. Ze zlatokorunských desek je patrné, že zde byly projeveny následující snahy o zefektivnění pedagogického procesu:

- Upoutání pozornosti žáků tak, aby se soustředili na daný obraz a nerozptylovali se okolními jevy.
- Změna a probuzení zájmů u žáků.
- Napomáhání konceptualizaci výuky. Již Bylanský patrně vycházel z poznání, že mnoha věcem člověk spíše porozumí, pokud je mu věc představena vizuálně, nikoli pouze verbálně, v čemž spočívá hlavní výhoda vizuálních pomůcek.
- Pokud učitel tráví čas přípravou těchto pomůcek svůj čas, žáci vidí, že učitel projevuje zájem o to, aby i žáci získali nové znalosti.⁵⁹

Můžeme tedy konstatovat, že v 18. století i počátkem 21. století kladný postoj učitele k využívání nových didaktických prostředků ve vyučovacím procesu vychází z jeho přesvědčení o pozitivních změnách, které účinněji vedou k dosažení stanovených cílů. Vyučovací styl učitele prozrazuje, jaký postoj má k vedení vyučovacího procesu, zda u něj převládá slovně názorná výuka, kterou vede aktivně učitel sám a předává žákům hotové poznatky nebo směřuje k aktivnímu zapojení žáka do činnosti a objevování nových poznatků.

Dnes máme k dispozici při výuce celou řadu vizuálních pomůcek. Ať už se jedná o rozmnožované materiály, zpětný projektor, různé druhy tabulí, modely, vývěsky, televizi, či videonahrávky.

Novým prvkem v současné době je interaktivita vyučování, která zvyšuje a udržuje pozornost žáka, motivuje ho, probouzí v něm chuť učit se, podněcuje ho k aktivnímu a tvořivému přístupu při jeho vzdělávací činnosti a zvyšuje zájem o učivo. K vlastní realizaci těchto cílů dochází za pomoci interaktivních tabulí.

---

⁵⁹ PETTY, G. *MODERNÍ VYUČOVÁNÍ*. PRAHA : PORTÁL, 2004. S. 271 – 290. ISBN 978-80-7367-427-4.

Prostřednictvím těchto tabulí se realizuje princip názornosti a zásadní a inovovaný význam má ve spojení s činností, kterou žák na tabuli vykonává, přičemž tato činnost může být uložena na počítači, ke kterému je interaktivní tabule připojena. Dochází ke spojení aktivní činnosti, smyslového vnímání a abstraktního myšlení.

Při vytváření vlastních učebních pomůcek musí mít učitel stále na zřeteli, že se nejedná o věc náhodnou, ale cílenou, sledovat cíl, obsah, charakter předváděných jevů jak statických, tak dynamických, úroveň žáků, jejich psychický rozvoj a předchozí znalosti, v neposlední řadě vlastní podmínky realizace.

Po provedení srovnání se školními obrazy ve Zlaté Koruně, jako vizuálními vyučovacími pomůckami, dojdeme k závěru, že Bylanský, který neměl žádné pedagogické vzdělání, vycházel z toho, že nejprve musí vzniknout koncepce, pak následuje analýza, tvorba vlastního projektu a vlastní realizace. Zvolit tudíž dnešní projektovou metodu, i když vlastní obrazy nevytvářel vyučující, ale konvrš Schuechegger. V každém případě obrazy podporovaly interaktivitu, rozvíjely tvořivost a aktivní přístup žáků v edukačním procesu.

10 Závěr

Zlatokorunská škola jistě zaujímá zvláštní místo ve školách, které vznikaly v rámci školské reformy Marie Terezie. Opat Bylanský dokázal postavit moderní školu, stojící na názorné výuce a přímo propojenou s praxí, a to i přes skutečnost, že nebyl pedagog. Škola se tehdy snažila o praktické a názorné vyučování. Byla to škola značně dynamická, s velkým tvůrčím úsilím učitelů a členů cisterciáckého řádu.

Diplomová práce má charakter historický a didaktický, přibližuje v hlavních a podstatných rysech historii kláštera a školy ve Zlaté Koruně, včetně hlavního aktéra, opata Bylanského.

Metodou srovnávací analýzy bylo prokázáno, že pro obrazy malované Schuecheggerem nebylo předlohou vydání Komenského Orbis pictus z 18. století, ale první vydání z roku 1685, což je hlavním teoretickým přínosem. Na základě tohoto zjištění lze úspěšně dovodit nejen názvy ostatních, nedochovaných obrazů, ale i jejich pravděpodobnou podobu, protože obrazy sloužící jako předloha se ve více než 70% kompozičně shodovaly se zachovanými obrazy.

Velkou část diplomové práce zaujímá vlastní digitalizace zlatokorunských desek a jejich výřezů, které odhalují detaily, dosud skryté, ale které umožňují větší pochopení života v 18. století. V této skutečnosti spočívá i praktická stránka celé práce.

Praktické využití didaktických obrazů školy ve Zlaté Koruně lze spatřovat ve dvou základních rovinách. První z nich je samotné využití při vlastní výuce jako základní zdroj pro přiblížení světa a činností v 2. polovině 18. století, tudíž jako základní vizuální vyučovací pomůcka. Druhou rovinu tvoří její odkaz pro budoucí generace. V dnešní době se digitalizovaná podoba těchto obrazů dá využít při výuce slohu v rámci popisu, ale i charakteristiky prostředí nebo při vypravování, které žáci mohou umístit přímo do některého z obrazů. Vhodné využití je i v občanské výchově v oblasti rodiny a školy a v neposlední řadě při hodinách s historickým zaměřením. Tak jako v době svého vzniku obrazy pomáhaly žákům lépe pochopit jejich současný život, tak dnes mohou sloužit pro pochopení minulosti a ke srovnání životních podmínek.

Z celého pojetí zlatokorunské školy vyplývá, že naši si plně uvědomovali potřebu názornosti ve výuce, ale na druhé straně věděli, že jejím tvůrcem a vůdčím duchem musí vždy být učitel se zvláštním zřetelem na to, že škola byla místem, kde žáci získávali výraznou většinu svých vědomostí a poznatků. Smyslem práce každého učitele bylo a je, aby připravil své žáky na život v budoucnosti, aby je připravil na něco, co je v budoucnosti čeká.

11 Resumé

Diplomová práce pojednává o problematice Zlatokorunské školy se zaměřením na vizualizaci didaktických nástěnných obrazů. Má charakter historický a didaktický. V první části přibližuje v hlavních a podstatných rysech historii kláštera a školy ve Zlaté Koruně, zabývá se výukou a didaktickými postupy, které byly používány v 2. polovině 18. století. Hlavní část je zaměřená na prezentaci vizuálních obrazů a na základě srovnávací analýzy prokazuje, že pro obrazy malované Schuecheggerem bylo předlohou vydání Komenského Orbis pictus z roku 1685.

Druhou část práce tvoří komparace zlatokorunských artefaktů s moderní digitální technikou a praktické využití didaktických obrazů školy ve Zlaté Koruně, které lze spatřovat ve dvou základních rovinách. Využití při vlastní výuce jako základní zdroj pro přiblížení světa a činností v 2. polovině 18. století. Druhou rovinu tvoří odkaz didaktických obrazů pro budoucí generace a jejich možné využití při současné výuce.

Abstract

The thesis deals with the School of Zlatá Koruna with orientation on visualisation of didactic wall pictures. It has historic and didactic character. In the first part it describes the history of closter and the School of Zlatá Koruna in main and important features and deals with education and didactic approaches, which were used in the 2nd half of the 18th century. The main part is oriented in presentation of visual pictures and according to comparative analysis it proves that pictures made by Schuechegger were used as a pattern for release of Komensky's Orbic Pictus from 1685.

The second part contains comparison of artefacts from Zlatá Koruna with modern digital technics and the practical utilization of didactic pictures of the School of Zlatá Koruna that can be viewed in two different levels. The use by practical education as a basic source for introduction of world and activities in the 2nd half of the 18th century. The second level represents a heritage of didactic pictures for next generations and their possible utilization in current education.

12 Seznam použité literatury

Literární zdroje

GAŽI, M. A KOL. *Klášter Zlatá Koruna: dějiny, památky, lidé*. České Budějovice : NPÚ - ÚOP, 2007. ISBN 978-80-85033-09-0.

HANSOVÁ, J. *Škola ve Zlaté Koruně*. Č. Budějovice: Jihočeský sborník historický 71/2002. ISBN 80-86260-18-6. ISSN 0323 – 004X.

KOMENSKÝ, J. A. *Orbis pictus* – přetisk vydání z roku 1685. Praha : Albatros 1979.

KOMENSKÝ, J. A. *Velká didaktika*. 2. vyd. Bratislava : SPN, 1991. ISBN 80-08-01022-3.

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1995.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha : Portál, 2004. ISBN 978-80-7367-427-4.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7367-047-X.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

SOMR, M. A KOL. *Dějiny školství a pedagogiky*. 1. vyd. Praha : SPN, 1987.

STEHLÍKOVÁ, Š.: *Obrazy Zlatokorunské školy – portréty osobností*. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 2003/40, č. 3. Č. Budějovice : Jihočeské muzeum, 2003. ISSN 1212 – 0596.

VLČEK, P., SOMMER, P., FOLTÝN, D. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha : Libri 2002. ISBN 80-85983-17-6.

Historické prameny

Archiv Kláštera Zlatá Koruna – Zlatokorunská škola.

Archiv Zlatokorunských desek – klášter Zlatá Koruna.

PAVEL,R.: *Der letzte Abt von Goldenkron*. Cistercienser – Chronik 9, 1897.

SOKA Český Krumlov, Š – 52. *Beschreibungsbuch der schulfähigen Kindern, und aller übrigen, wie auch die Schulaufnahme derselben (...) alphabetisch behandelt. Goldenkron den 26. Apr. 1782.*

SOKA Prachatice, Archiv města Prachatice, II – 338, i. Č. 388, gruntovní kniha města Prachatice, fol. 165, zápis z 21. 2. 1735.

Elektronické zdroje

HANSOVÁ, J. *Bohumír Bylanský*. [online]. [cit. 28. 7. 2009]. Dostupné na www: < http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/osobno_bohbyl.xml >

JAKAB, M. *Historie školství ve městě Český Krumlov*. [online] [cit. 30. 11. 2009]. Dostupné na www: < http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_skolst.xml >

KOLEKTIV AUTORŮ. *Klášter Zlatá Koruna* [online]. [cit. 21. 9. 2009]. Dostupné na www: <<http://www.zlatakoruna.cz/index.php?nid=1657&lid=CZ&oid=176452>>

KOLEKTIV AUTORŮ. *Svatyně Zlatá Koruna* [online]. [cit. 12. 10. 2009]. Dostupné na www: < <http://www.mystika.cz> >

MORKES, F. *Největší reforma školství v dějinách* [online]. Učitelské noviny č. 33/2004 [cit. 8. 11. 2009]. Dostupné na www: <http://www.ucitelskenoviny.cz/obsah_clanku.php?vydani=33&rok=04&odkaz=nejvetsi.htm>

PROKOPOVÁ, Z. *Kaplická škola* [online]. [cit. 10. 11. 2009]. Dostupné na www: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/region_histor_kapsko.xml>

SCHUSSER, F. *Vyšebrodská elementární škola* [online]. [cit. 10. 11. 2009]. Dostupné na www: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/region_histor_vbelsk.xml>

13 Seznam obrázků

Obrázek 1 – Klášter Zlatá Koruna	20
Obrázek 2 – Školní třída podle Schuecheggera (XCVII – Škola)	25
Obrázek 3 – XCVII - Školní třída podle Komenského Orbis Pictus	26
Obrázek 4 - Školní lavice, Zlatá Koruna, foto: autorka	27
Obrázek 5 - Používané hudební nástroje (C - Hudební nástroje)	34
Obrázek 6 – Hudební nástroje (Orbis pictus, obr. 100)	34
Obrázek 7 - Moruše z doby opata Bylanského, dochované u rybníčku před vstupem do zlatokorunského kláštera, foto autorka	35
Obrázek 8 - Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy, 70. – 80. léta 18. století, olej, plátno, 220 x 234 cm, foto autorka	40
Obrázek 9 - Portréty cisterciáckých mnichů (výřez), foto autorka.....	41
Obrázek 10 - Postavičky „putti“ (výřez), foto autorka	42
Obrázek 11 - Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy, dolní středová část, foto autorka.....	42
Obrázek 12 - Oslava křesťanského náboženství, víry a vědy, výřez středové části, foto autorka.....	43
Obrázek 13 - Portréty osobností, foto autorka	45
Obrázek 14 - Portréty osobností, foto autorka	46
Obrázek 15 - Petr Brandl, výřez, foto autorka.....	47
Obrázek 16 - Portréty osobností, výřez, foto autorka	48
Obrázek 17 - Portréty osobností, výřez, foto autorka	48
Obrázek 18 - Učení mužové starověku (sv. Pavel, sv. Řehoř), 70. léta 18. stol, olej, dřevo, 95 x 115 cm, foto autorka.....	50
Obrázek 19 - Historická mapa, olejomalba, rozměry 220 x 234 cm, foto autorka.....	51
Obrázek 20 - Mapa střední Evropy (výřez), foto autorka	52
Obrázek 21 - Pravá horní část mapy s legendou, foto autorka.....	52
Obrázek 22 - Mapa Čech, 70. – 80. léta 18. století, olej, plátno, 220 x 234 cm, foto autorka.....	53
Obrázek 23 - Budějovický kraj se symbolem ryb, výřez, foto autorka	54
Obrázek 24 - Pravá horní část mapy, výřez, foto autorka.....	54

Obrázek 25 - Výjevy ze života v dolní části mapy, výřez, foto autorka.....	55
Obrázek 26 - Medailonky Marie Terezie a Josefa II. v dolní části mapy, výřez, foto autorka.....	55
Obrázek 27 - Klášter Zlatá Koruna v levé horní části mapy, výřez, foto autorka.....	56
Obrázek 28 - Obrazy 11 - 20.....	58
Obrázek 29 - Obrazy 42 - 51.....	59
Obrázek 30 - Obrazy 52 - 61.....	60
Obrázek 31 - Obrazy 62 - 71.....	61
Obrázek 32 Obrazy 72 - 86.....	62
Obrázek 33 Obrazy 87 – 96.....	63
Obrázek 34 – XI. Kameny, výřez, foto autorka.....	66
Obrázek 35 – XII. Strom, výřez, výřez, foto autorka.....	66
Obrázek 36 – XIII. Stromy; ovoce (ovoce stromové), výřez, foto autorka.....	67
Obrázek 37 – XIV. Květy, výřez, foto autorka.....	67
Obrázek 38 – XV. Zahradní ovoce (zeliny), výřez, foto autorka.....	68
Obrázek 39 – XVI. Obilí, výřez, foto autorka.....	68
Obrázek 40 – XVII. Křoví (křovina), výřez, foto autorka.....	69
Obrázek 41 – XVIII. Zvířata, ptáci, výřez, foto autorka.....	70
Obrázek 42 – XIX. Domácí ptactvo, výřez, foto autorka.....	71
Obrázek 43 – XLII. Duše lidská, výřez, foto autorka.....	72
Obrázek 44 - XLIII. Znetvořený a zrudný, výřez, foto autorka.....	72
Obrázek 45 - XLIV. Zahradní práce, výřez, foto autorka.....	74
Obrázek 46 - XLV. Polní práce, výřez, foto autorka.....	74
Obrázek 47 - XLVI. Chování dobytka, výřez, foto autorka.....	75
Obrázek 48 - XLVII. Děláním medu, výřez, foto autorka.....	75
Obrázek 49 - XLVIII. Mlynářství, výřez, foto autorka.....	76
Obrázek 50 - XLIX. Pekařství, výřez, foto autorka.....	76
Obrázek 51 - L. Rybářství, výřez, foto autorka.....	77
Obrázek 52 - LI. Lov ptáků, výřez, foto autorka.....	77
Obrázek 53 - LII. Myslivci (lovení zvěře, hon), výřez, foto autorka.....	78
Obrázek 54 - LIII. Řeznictví (řeznické práce), výřez, foto autorka.....	78
Obrázek 55 - LIV. Kuchařství (práce v kuchyni), výřez, foto autorka.....	79
Obrázek 56 - LV. Vinobraní, výřez, foto autorka.....	79

Obrázek 57 - LVI. Pivovarnictví, výřez, foto autorka	80
Obrázek 58 - LVII. Hostina, výřez, foto autorka.....	80
Obrázek 59 - LVIII. Dělán (zpracování) lnu, výřez, foto autorka.....	81
Obrázek 60 - LIX. Tkaní, výřez, foto autorka.....	81
Obrázek 61 - LX. Připravování (bělení) plátna, výřez, foto autorka	82
Obrázek 62 - LXI. Krejčí, výřez, foto autorka	82
Obrázek 63 - LXII. Švec, výřez, foto autorka	83
Obrázek 64 - LXIII. Tesař, výřez, foto autorka.....	83
Obrázek 65 - LXIV. Zedník, výřez, foto autorka	84
Obrázek 66 - LXV. Nástroje, výřez, foto autorka	84
Obrázek 67 - LXVI. Dům, výřez, foto autorka	85
Obrázek 68 - LXVII. Baně, výřez, foto autorka.....	85
Obrázek 69 - LXVIII. Kovář, výřez, foto autorka.....	86
Obrázek 70 - LXIX. Stolař a soustružník, výřez, foto autorka	86
Obrázek 71 - LXX. Hrnčář, výřez, foto autorka	87
Obrázek 72 - LXXI. Zařízení domu (vnitřní části domu), výřez, foto autorka	87
Obrázek 73 – LXXII. Jizba a spací komora (ložnice), výřez, foto autorka	88
Obrázek 74 - LXXIII. Studnice (hluboké), výřez, foto autorka.....	88
Obrázek 75 - LXXIV. Koupel, výřez, foto autorka	89
Obrázek 76 - LXXV. Bradýřská světnice (holičství), výřez, foto autorka	89
Obrázek 77 - LXXVI. Konírna (maštal, stáje), výřez, foto autorka	90
Obrázek 78 - LXXVII. Hodinářství, výřez, foto autorka.....	90
Obrázek 79 - LXXVIII. Malířství, výřez, foto autorka.....	91
Obrázek 80 - LXXIX. Zrcadla, výřez, foto autorka	91
Obrázek 81 - LXXX. Bednář, výřez, foto autorka	92
Obrázek 82 - LXXXI. Provazník a řemenář, výřez, foto autorka	92
Obrázek 83 - LXXXII. Pocestní (vandrovníci), výřez, foto autorka	93
Obrázek 84 - LXXXIII. Jezdec, výřez, foto autorka	94
Obrázek 85 - LXXXIV. Vozy, výřez, foto autorka	94
Obrázek 86 - LXXXV. Formanství, výřez, foto autorka	95
Obrázek 87 - LXXXVI. Přejech přes vodu, výřez, foto autorka.....	95
Obrázek 88 - LXXXVII. Plavání, výřez, foto autorka.....	96
Obrázek 89 - LXXXVIII. Veslice, výřez, foto autorka	96

Obrázek 90 - LXXXIX. Nákladní člun, výřez, foto autorka.....	97
Obrázek 91 - XC. Zlámaný člun (vrak), výřez, foto autorka	97
Obrázek 92 - XCI. Pisárna, výřez, foto autorka	98
Obrázek 93 - XCII. Papír, výřez, foto autorka	99
Obrázek 94 - XCIII. Tiskárna, výřez, foto autorka.....	99
Obrázek 95 - XCIV. Knihárna (knihovna), výřez, foto autorka.....	100
Obrázek 96 - XCV. Knihař, výřez, foto autorka	100
Obrázek 97 - XCVI. Kniha, výřez, foto autorka	101

14 Přílohy

Příloha I - Srovnání obrazů zlatokorunských s předlohou Orbis pictus z roku 1685

		Názvy podle Komenského	Názvy obrazů zlatokorunské školy	Zaměření kapitol
1	I	Bůh		Části světa
2	II	Svět		
3	III	Nebe		
4	IV	Oheň		
5	V	Povětrí		Přírodní živly
6	VI	Voda		
7	VII	Oblaky		
8	VIII	Země		Neživá příroda
9	IX	Zemské rostliny (plody)		
10	X	Kovy		
11	XI	Kameny	Kameny	
12	XII	Strom	Strom	
13	XIII	Stromy; ovoce (ovoce stromové)	Stromy; ovoce (ovoce stromové)	
14	XIV	Květy	Květy	
15	XV	Zahradní ovoce (zeliny)	Zahradní ovoce (zeliny)	
16	XVI	Obilí	Obilí	
17	XVII	Křoví (křovina)	Křoví (křovina)	
18	XVIII	Zvířata, ptáci	Zvířata, ptáci	Živá příroda
19	XIX	Domácí ptactvo	Domácí ptactvo	
20	XX	Zpěvní ptáci	Zpěvní ptáci	
21	XXI	Polní a lesní ptactvo		
22	XXII	Loupežní ptáci (dravci)		
23	XXIII	Vodní ptactvo		
24	XXIV	Létavé žížaly (hmyz)		
25	XXV	Čtyřnohá zvířata domácí		
26	XXVI	Dobytěk (hovada)		
27	XXVII	Robotný (pracovní) dobytek		
28	XXVIII	Divé hovada (divoký dobytek)		
29	XXIX	Divá zvěř (divoká zvířata)		
30	XXX	Hadi (plazi)		
31	XXXI	Žížaly plazící se (plazi)		
32	XXXII	Vodnozemní zvířata (obojživelníci)		Živá příroda
33	XXXIII	Ryby potoční a jezerní		
34	XXXIV	Mořské ryby a hlemýždi (mlži)		
35	XXXV	Člověk		Člověk
36	XXXVI	Sedm etap člověka		
37	XXXVII	Vnější údy člověka		
38	XXXVIII	Hlava a ruce		
39	XXXIX	Maso a střeva		
40	XL	Šlachy a kosti		
41	XLI	Smysly vnější a vnitřní		
42	XLII	Duše lidská	Duše lidská	
43	XLIII	Znetvořený a zrudný	Znetvořený a zrudný	
44	XLIV	Zahradní práce (Zahradní oprava)	Zahradní práce (Zahradní oprava)	
45	XLV	Polní práce (Polní oprava)	Polní práce (Polní oprava)	

46	XLVI	Chování dobytka	Chování dobytka	Člověk, jeho život a činnosti
47	XLVII	Dělání medu	Dělání medu	
48	XLVIII	Mlynářství	Mlynářství	
49	XLIX	Pekařství	Pekařství	
50	L	Rybářství	Rybářství	
51	LI	Lov ptáků	Lov ptáků	
52	LII	Myslivci (lovení zvěře, hon)	Myslivci (lovení zvěře, hon)	
53	LIII	Řeznictví (řeznické práce)	Řeznictví (řeznické práce)	
54	LIV	Kuchařství (práce v kuchyni)	Kuchařství (práce v kuchyni)	
55	LV	Vinobraní	Vinobraní	
56	LVI	Pivovarnictví	Pivovarnictví	
57	LVII	Hostina (banket)	Hostina (banket)	
58	LVIII	Dělání (zpracování) lnu	Dělání (zpracování) lnu	
59	LIX	Tkaní (látek)	Tkaní (látek)	
60	LX	Připravování (bělení) plátna	Připravování (bělení) plátna	
61	LXI	Krejčiči	Krejčiči	
62	LXII	Švec	Švec	
63	LXIII	Tesař	Tesař	
64	LXIV	Murař (zedník)	Murař (zedník)	
65	LXV	Nástroje	Nástroje	
66	LXVI	Dům	Dům	
67	LXVII	Baně, horníci	Baně, horníci	
68	LXVIII	Kovář	Kovář	
69	LXIX	Stolař a soustružník	Stolař a soustružník	
70	LXX	Hrnčiči	Hrnčiči	
71	LXXI	Zařízení domu (vnitřní části domu)	Zařízení domu (vnitřní části domu)	Člověk, jeho život a činnosti
72	LXXII	Jizba a spací komora (ložnice)	Jizba a spací komora (ložnice)	
73	LXXIII	Studnice (hluboké)	Studnice (hluboké)	
74	LXXIV	Koupel	Koupel	
75	LXXV	Bradýřská světnice (holičství)	Bradýřská světnice (holičství)	
76	LXXVI	Konírna (maštal, stáje)	Konírna (maštal, stáje)	
77	LXXVII	Hodinářství	Hodinářství	
78	LXXVIII	Malířství	Malířství	
79	LXXIX	Zrcadla	Zrcadla	
80	LXXX	Bednář	Bednář	
81	LXXXI	Provažník a řemenář	Provažník a řemenář	
82	LXXXII	Pocestní (vandrovníci)	Pocestní (vandrovníci)	Doprava (jak se člověk pohybuje)
83	LXXXIII	Jezdec	Jezdec	
84	LXXXIV	Vozy	Vozy	
85	LXXXV	Formanství	Formanství	
86	LXXXVI	Přechod přes vodu	Přechod přes vodu	
87	LXXXVII	Plavání	Plavání	
88	LXXXVIII	Loď, která vesly bývá hnána (veslice)	Veslice	
89	LXXXIX	Nákladní člun	Nákladní člun	
90	XC	Zlámáný člun (vrak)	Zlámáný člun (vrak)	
91	XCI	Pisárna	Pisárna	Papír, knihy
92	XCII	Papír	Papír	Papír, knihy
93	XCIII	Tiskárna	Tiskárna	
94	XCIV	Knihárna (knihovna)	Knihárna (knihovna)	
95	XCV	Knihář	Knihář	
96	XCVI	Knihy	Knihy	
97	XCVII	Škola	Škola	Vzdělávání
98	XCVIII	Studovna	Studovna	
99	XCIX	Kumšt mluvení (umění mluvení)	Kumšt mluvení (umění mluvení)	

100	C	Přípravy muziky (hudební nástroje)	Přípravy muziky (hudební nástroje)		
101	CI	Milování světské moudrosti (filozofie)		Učení o vesmíru, zemi, mapy	
102	CII	Rozměřování země (geometrie)			
103	CIII	Kule nebeská			
104	CIV	Spatřování planet			
105	CV	Obličej měsíce (podoby měsíce)			
106	CVI	Sluneční a měsíční zatmění			
107	CVII	Kule zemská vrchní okrouhlost			
108	CVIII	Kule zemská okrouhlost nižší			
109	CIX	Evropa. Třetí strana světa			
110	CX	Učení o mravech			Lidské vlastnosti
111	CXI	Opatrnost			
112	CXII	Pilnost			
113	CXIII	Skromnost			
114	CXIV	Mužnost (statečnost)			
115	CXV	Trpělivost			
116	CXVI	Lidskost			
117	CXVII	Spravedlivost			
118	CXVIII	Štědrost			
119	CXIX	Stav manželský		Manželství, rodina	
120	CXX	Strom rodový (rodokmen)			
121	CXXI	Stav rodičů		Život ve městě	
122	CXXII	Panství (hospodářství)			
123	CXXIII	Město		Život ve městě	
124	CXXIV	Vnitřnosti (uvnitř) města			
125	CXXV	Právo (soud)			
126	CXXVI	Trestání na těle zločinců			
127	CXXVII	Kupectví			
128	CXXVIII	Míry a váhy			
129	CXXIX	Lékárna			
130	CXXX	Pohřeb			
131	CXXXI	Hra, komedie (divadlo)			Hry, zábava
132	CXXXII	Kejklířství			
133	CXXXIII	Šermířská škola			
134	CXXXIV	Hra na míč			
135	CXXXV	Hra kostek			
136	CXXXVI	Běhání o závod			
137	CXXXVII	Dětské hry			
138	CXXXVIII	Království a krajina		Obrana, válka	
139	CXXXIX	Královský majestát			
140	CXL	Žoldák (voják)			
141	CXLI	Vojenské ležení (tábor)			
142	CXLII	Srocování vojska a bitva (válka)			
143	CXLIII	Bitva na moři			
144	CXLIV	Obležení města			
145	CXLV	Náboženství		Náboženství	
146	CXLVI	Pohanství			
147	CXLVII	Židovství			
148	CXLVIII	Křesťanství			
149	CXLIX	Mohometská víra			
150	CL	Opatrování boha (prozřetelnost božská)			
151	CLI	Poslední soud			
		Klause (ukončení)	Obraz bez čísla		

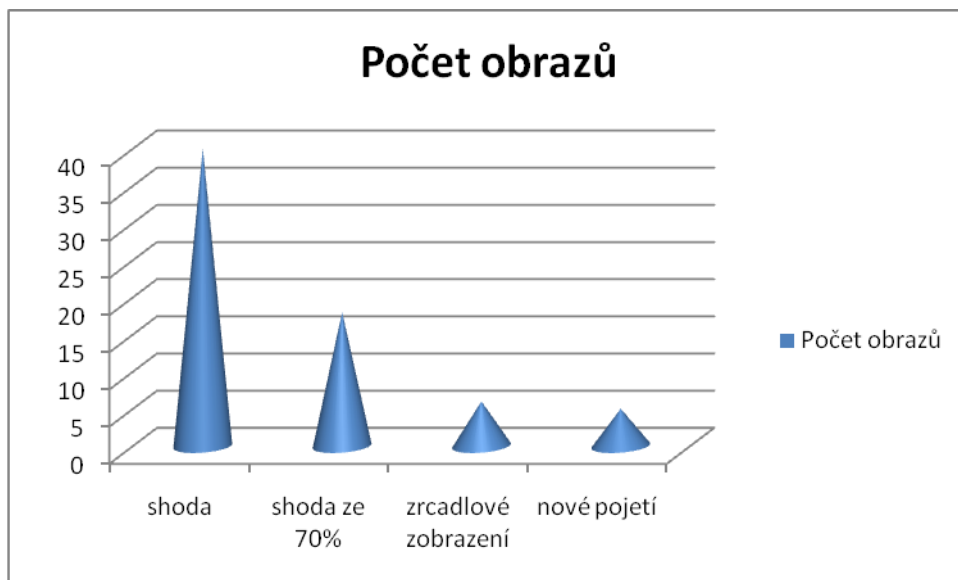
Příloha II – Srovnání společných znaků obou obrazových cyklů

Jedná se o srovnání shodných znaků Komenského Orbis pictus se zlatokorunskými deskami.

		Názvy podle Komenského	Názvy obrazů zlatokorunské školy	Společné rysy
11	XI	Kameny	Kameny	Shoda
12	XII	Strom	Strom	Shoda
13	XIII	Stromy; ovoce (ovoce stromové)	Stromy; ovoce (ovoce stromové)	Z nového pohledu
14	XIV	Květy	Květy	Z nového pohledu
15	XV	Zahradní ovoce (zeliny)	Zahradní ovoce (zeliny)	Z nového pohledu
16	XVI	Obilí	Obilí	Shoda
17	XVII	Křoví (křovina)	Křoví (křovina)	Shoda
18	XVIII	Zvířata, ptáci	Zvířata, ptáci	Shoda z 70%
19	XIX	Domácí ptactvo	Domácí ptactvo	Shoda z 70%
20	XX	Zpěvní ptáci	Zpěvní ptáci	Shoda z 70%
42	XLII	Duše lidská	Duše lidská	Shoda
43	XLIII	Znetvořený a zrůdný	Znetvořený a zrůdný	Shoda z 70%
44	XLIV	Zahradní práce (Zahradní oprava)	Zahradní práce (Zahradní oprava)	Shoda z 70%
45	XLV	Polní práce (Polní oprava)	Polní práce (Polní oprava)	Shoda
46	XLVI	Chování dobytka	Chování dobytka	Shoda
47	XLVII	Dělání medu	Dělání medu	Shoda
48	XLVIII	Mlynářství	Mlynářství	Zrcadlově
49	XLIX	Pekařství	Pekařství	Zrcadlově
50	L	Rybářství	Rybářství	Shoda
51	LI	Lov ptáků	Lov ptáků	Shoda
52	LII	Myslivci (lovení zvěře, hon)	Myslivci (lovení zvěře, hon)	Shoda
53	LIII	Řeznictví (řeznické práce)	Řeznictví (řeznické práce)	Shoda
54	LIV	Kuchařství (práce v kuchyni)	Kuchařství (práce v kuchyni)	Shoda z 70%
55	LV	Vinobraní	Vinobraní	Shoda
56	LVI	Pivovarnictví	Pivovarnictví	Shoda
57	LVII	Hostina (banket)	Hostina (banket)	Shoda z 70%
58	LVIII	Dělání (zpracování) lnu	Dělání (zpracování) lnu	Zrcadlově
59	LIX	Tkaní (látek)	Tkaní (látek)	Shoda
60	LX	Připravování (bělení) plátna	Připravování (bělení) plátna	Shoda
61	LXI	Krejčí	Krejčí	Shoda
62	LXII	Švec	Švec	Shoda
63	LXIII	Tesař	Tesař	Shoda
64	LXIV	Murař (zedník)	Murař (zedník)	Shoda
65	LXV	Nástroje	Nástroje	Shoda
66	LXVI	Dům	Dům	Shoda z 70%
67	LXVII	Baně, horníci	Baně, horníci	Shoda
68	LXVIII	Kovář	Kovář	Shoda
69	LXIX	Stolař a soustružník	Stolař a soustružník	Shoda z 70%
70	LXX	Hrnčíř	Hrnčíř	Shoda
71	LXXI	Zařízení domu (vnitřní části domu)	Zařízení domu (vnitřní části domu)	Shoda z 70%
72	LXXII	Jizba a spací komora (ložnice)	Jizba a spací komora (ložnice)	Shoda z 70%
73	LXXIII	Studnice (hluboké)	Studnice (hluboké)	Shoda
74	LXXIV	Koupel	Koupel	Shoda
75	LXXV	Bradýřská světnice (holičství)	Bradýřská světnice (holičství)	Shoda

76	LXXVI	Konírna (maštal, stáje)	Konírna (maštal, stáje)	Shoda
77	LXXVII	Hodinářství	Hodinářství	Shoda z 70%
78	LXXVIII	Malířství	Malířství	Shoda
79	LXXIX	Zrcadla	Zrcadla	Shoda z 70%
80	LXXX	Bednář	Bednář	Shoda
81	LXXXI	Provazník a řemenář	Provazník a řemenář	Shoda
82	LXXXII	Pocestní (vandrovníci)	Pocestní (vandrovníci)	Shoda
83	LXXXIII	Jezdec	Jezdec	Zrcadlově
84	LXXXIV	Vozy	Vozy	Shoda z 70%
85	LXXXV	Formanství	Formanství	Shoda
86	LXXXVI	Přechod přes vodu	Přechod přes vodu	Zrcadlově
87	LXXXVII	Plavání	Plavání	Shoda z 70%
88	LXXXVIII	Lod, která vesly bývá hnána (veslice)	Veslice	Shoda
89	LXXXIX	Nákladní člun	Nákladní člun	Shoda z 70%
90	XC	Zlámaný člun (vrak)	Zlámaný člun (vrak)	Shoda
91	XCI	Pisárna	Pisárna	Z nového pohledu
92	XCII	Papír	Papír	Zrcadlově
93	XCIII	Tiskárna	Tiskárna	Z nového pohledu
94	XCIV	Knihárna (knihovna)	Knihárna (knihovna)	Zrcadlově
95	XCV	Knihář	Knihář	Shoda
96	XCVI	Knih	Knih	Shoda z 70%
97	XCVII	Škola	Škola	Shoda
98	XCVIII	Studovna	Studovna	Shoda
99	XCIX	Kumšt mluvení (umění mluvení)	Kumšt mluvení (umění mluvení)	Shoda
100	C	Přípravy muziky (hudební nástroje)	Přípravy muziky (hudební nástroje)	Shoda

Příloha III – Grafické srovnání

Graf 1 - Grafické srovnání shodnosti kompozičních prvků u jednotlivých obrazů